

วรรณคดีอีสาน

พระยาโกรพ



ปริวรรตโดย

พระครูสุเทพสารคุณ

ธันวาคม ๒๕๔๖

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีภารกิจส่งเสริมการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการจัดตั้งหอพุทธศิลป์มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม จัด แสดงและเผยแพร่พุทธศิลป์ประจำท้องถิ่น ในเบื้องต้นได้รับความเมตตาธรรมจากพระเดชพระคุณพระธรรมวิ สุทธาจารย์ (เหล้ว สุมน) เจ้าอาวาสวัดธาตุพระอารามหลวง ให้ใช้สถานที่ชั้น ๒ ของศาลาพระเทพวิมลโมลี เป็นที่จัดแสดงพุทธศิลป์ และได้มอบใบลานจำนวน ๒๙๗ ผูก พระพุทธรูป ปางต่างๆ ตู้อี้สัณห์ และของ เครื่องใช้อื่นๆ อีกจำนวนมาก อันเป็นสมบัติของวัดธาตุ ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา เขตขอนแก่น เป็นผู้ดูแล

วิทยาเขตขอนแก่นจึงมอบหมายให้สำนักวิชาการยาเขตขอนแก่น จัดทำโครงการส่งเสริมหอ พุทธศิลป์ขึ้นทุกปี เพื่อเป็นการจัดทำหมวดหมู่พุทธศิลป์ และใบลาน ให้สามารถเป็นที่จัดแสดงผลงานและเข้า ชมได้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมา หอพุทธศิลป์วิทยาเขตขอนแก่นได้จัดทำเครือข่ายหอพุทธศิลป์ท้องถิ่นจำนวน ๔ แห่ง คือที่วัดธาตุพระอารามหลวง วัดสิริธรรมมิกาวาส อำเภอเมือง, วัดบูรพาราม อำเภอบ้านฝาง และ วัดมิ่งเมือง อำเภอภูเวียง เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าในระดับท้องถิ่น และได้จัดทำหมวดหมู่ใบลานเสร็จในปี ๒๕๔๔ ในปี๒๕๔๕ เป็นต้นมาได้มีการปริวรรตใบลานเรื่องที่น่าสนใจปีละ ๔ เรื่องเพื่อเผยแพร่เรื่อยมา

ในปี ๒๕๔๖ นี้ สำนักวิชาการวิทยาเขตขอนแก่นได้มอบหมายให้พระครูสุเทพสาครคุณ ทำการ ปริวรรตใบลานอีก จำนวน ๔ เรื่อง มีเรื่องจันทร์สมุทร ,บัวสมบัวฮอง,ปฐมกัปป, และท้าวอี้ เมื่อแล้วเสร็จ จึงได้จัดทำเป็นรูปเล่ม และจะได้จัดพิมพ์ในโอกาสอันสมควรต่อไป จึงขอขอบพระคุณหลวงพ่พระครูสุเทพ สารคุณเป็นอย่างยิ่งที่มีความวิริยะอุตสาหะปริวรรตจนแล้วเสร็จ

(พระมหาสุนทร สุนทรธมโม)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

คำนำ

วรรณคดีอีสานเรื่องพระยาโกรพ ที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้เป็นเรื่องที่มากไปด้วยตัวละครและมากไปด้วยตัวอย่างที่แขกเข้ามา ซึ่งแต่ละตัวอย่างก็เห็นเพียงแว็บเดียวก็หายไป จึงทำให้ยากแก่การที่จะจดจำ เรื่องนี้พระนิสิตของ มจร .วิทยาเขตขอนแก่น ซึ่งมาจากประเทศ ส .ปป.ลาวได้เคยปริวรรตไว้แล้ว แต่ยังไม่ดีเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะผู้ที่จารลงในใบลานจัดวรรคตอนไว้มิชัดเจนก็เป็นได้ จึงทำให้ผู้ปริวรรตเกิดการสับสนไปบ้าง สถานที่เกิดของเรื่องและชื่อของเรื่องก็ไม่ชัดเจน ข้าพเจ้าอ่านดูแล้วทำให้เข้าใจยาก ด้วยเหตุนี้จึงได้ตกลงกับสำนักวิชาการวิทยาเขตขอนแก่นว่าต้องปริวรรตใหม่ ต้องขัดเกลาใหม่ให้อ่านง่ายขึ้น และควรจะทำเชิงอรรถไว้ด้วย ดังนั้นจึงได้ทำตามที่ได้ตกลงกันเอาไว้ เหตุที่ตั้งชื่อเรื่องว่าพระยาโกรพนั้น เพราะใบลานผูกนี้ไม่สมบูรณ์ ไม่เห็นต้นของเรื่อง มีเริ่มขึ้นอย่างนี้เลย จะขาดไปก็หน้าก็ไม่ทราบได้เลย และเป็นเพราะเห็นว่าพระยาโกรพทรงมีบทบาทมากกว่าท่านอื่นๆในเรื่อง

การปริวรรตได้พยายามเต็มที่ในการคงศัพท์เดิมเอาไว้ จะเพิ่มบ้างและตัดบ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น บางคำต้องยอมรับว่าภูมิปัญญาไม่ถึงจริงๆ ถ้าเราตั้งใจศึกษาและวิเคราะห์ในเนื้อหา จะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของคนในยุคโน้นว่าเป็นอย่างไร ชีวิตของคนในยุคโน้นแตกต่างจากปัจจุบันอย่างไร เช่น การใช้คำแต่ละคำ การพูดแต่ละสำนวน จะเห็นได้ชัดเจนว่า ท่านมักไม่ใช้คำตรงๆ มักจะใช้คำที่เป็นปริศนาธรรม ผูกปมเอาไว้ เราจะต้องตีความเอาเอง เช่นคำว่า ใจเมือง ฝาเมือง แข็งเมือง หูเมือง ตาเมือง เป็นต้น เพราะฉะนั้นถ้าเราศึกษาด้วยใจรักในภาษา เราจะได้ประโยชน์ไม่น้อยเลยทีเดียว

การทำงานจะต้องมีข้อผิดพลาดบกพร่องเป็นเรื่องปกติธรรมดา การผิดพลาดนั้นไม่ได้เกิดจากเจตนาโดยตรง หากแต่เกิดจากความรู้และความเข้าใจไม่ถึงเป็นประการสำคัญ เรื่องนี้ก็ต้องขอรับคำติจากท่านผู้เป็นปราชญ์ เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาตนให้ดีขึ้น หรือเพื่อจะได้ลดข้อผิดพลาดให้น้อยลง ต้องขอขอบคุณท่านผู้จารใบลานไว้ให้ได้ศึกษา ขอขอบคุณทุกๆท่านที่มีส่วนร่วมในเรื่องนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับคำติชมจากท่านผู้อ่านด้วยเมตตาธรรม

(พระครูสุเทพสารคุณ)

๑๒ มกราคม ๒๕๔๗

พระยาโกรพ



ตอนข้าราชการบริพารเข้าเฝ้าพระราชา

ยาบ ๆ เลื่อมจามรไกวแกว่ง	สถิตนั่งใกล้กายซ้ายแห่งพระองค์
สาวนงองอาจย่องตาง่ายเพิงคำ	ผิวนวลฟองยอดใบตองกล้วย
ฮง ๆ เบื้องวีค้ายามคำ	อยู่ฝ่ายกำขวาเจ้านั่งวี
สาวหนึ่งหน้าผากส้วยคือรูปสือต่อข้าง	ผิวย่อน ๆ งาม ๆ ดูเกลี้ยง
ลำของนิ้วทูลมือนบบาท	บ่ออมเหมียงทั้งย่านให้พระองค์
สาวหนึ่งต่ำตาซ้ายเชือด ๆ คอยชาย	เชิงมันคมล่าชอมหลังเยี่ยม
ผิวใสเลื่อมเทียมบัวเงินบานแบ่ง	เหมือดดังฝ้ายติดแล้วชาวแป้ไปปาน
ถวายน้ำเต้าคัมทียอยื่น	ยามเมื่อสวैयाเข้าแล้วถวายเจ้าพระยอดเมือง
สาวหนึ่งเฟื่อง ๆ หน้าทอดพระเนตรตาไหล	แฉกกลมงามก๊วแฉกนเป็นป้อม
ฝูงชายย่องผิวงามหลาก ๆ	ปากกล่าวเว้าจี้จ้อยม่วนหู
หัตถะบาทเจ้ากำฝ้ายภายหลัง	พันพลุดำป้อนสลาถวายเจ้า
สาวหนึ่งผิวผ่องอ้วนดอกสะเดือขาวเขียว	เขียวเอาน้ำทะเลคำแล้วแล่น
โลมลูบนิ้วมือเจ้าส่วยสี	สาวหนึ่งกลมกองเพี้ยเสมอเลอลำแลบ
ผิวดอกไม้ลำควนตัวกลิ่นหอม	ยาบ ๆ เลื่อมเกลี้ยงสิ้นเทียมวง
อวนราชาเข้าบรรทมแก้ว	ชุมหนึ่งฮม ๆ ฟ้อนเพ็งม้าวยิ่งกลองประเทือง
ควดแกมเหลืออ้ายตาเฟื่องใหญ่ยาวเหลือ	โฉมไกวแขนเหียนแกว่งหางยุงฟ้อน
สลิดสลอนเลื่อมนางคะสาหลายหลาก	งามดั่งนางฟากฟ้าสวรรค์พุ่มลอดลง
แพ่ง ๆ หน้าตาเหลือดเหลือวไหล	ยิ่งกว่ามันจากรองหยาดลงไหลย้อย
ชุมหนึ่งสอยวอยเลื่อมหลาย ๆ หลาก ๆ	หอมแต่งแต้มไรคิ้วก่องงาม
ยาบ ๆ เลื่อมสไบลอดกาสา	ขาวเขียวแกมดอกคำเหลืองแหล่
เชิงคำแหล่เขียวขาวแกมมุย	ผิวนวลเลื่อมหลายร่างต่างผิว
ชุมหนึ่งเก่าใหม่เกลี้ยงซ้อนซอนทามหลั่น	เอาแฉกมาลาใส่กายตาแต้ม
เซิมเซอะแย้มไยทั่วผาย ๆ	ตาต่ำชายค้อยชูชายชู
จุกุหน้าแปลงเพศทำเสงี่ยม	เพิ่นไกลเสียเลศลวงบังเลี้ยว
อันที่เทียมทัดแท้เลศกลบ่อเหลือวเบิ่ง	เหลือวเหลือดพุ่มตาน้อยฟาดซอน
ว่อน ๆ ก้องขับเสพซอน ๆ	เชิญพระบรรทมนอนอยู่ในปรางค์แก้ว
แกว ๆ ก้องสวนไลแกมขลุ่ย	แคนกล่อมไค้ถือนชักอ่อน
เพียพาดซ้องทั้งปีบั้งออ	ซอซุงสีดีดีพิณดีต้อง

เดียระดาตตั้งเรียงอยู่เป็นถัน
 ปิงาพร้อมเถเห็นวอน ๆ
 ขับเสฟเจ้ายังขม่อมในบัน
 พอเมื่อเด็ก ๆ หน้าสาวเหงาอดอ้อน
 ลางคนซอนปิดผ้ามือลูบบายนม
 ลางคนฮู้พอกันแต่บ่อปาก
 ใจก็ยังฮู้แล้วก็หากประสงค์คอม

โพนหอยสังข์วีวอนดั่งก้อง
 เสียงปี่หอนันเอ็นกล่อมระบำ
 คอน ๆ นันเกิงสวรรค์เมืองฟ้า
 บ่าวแล่นเข้าจูบแก้มยังแยมค้อยหัว
 ยังค้อยคิ้วเคียดปัดป้ายเสียทั้งเงียน
 เหมือนดั่งหลับแซบช้อยเลยนึ่งบ่อตึง
 ในมโนลงคลองคองกันอำเอ็ง

ตอนพระราชาทรงสุบินนิมิต

เมื่อนั้น จอมกษัตริย์เจ้าตึงตนเหนืออาสน์
 พอกก็ฝันเห็นช้างพังพลายขาวเผือก
 ฝันว่าม้าอาจเยียมหลังล้างาม ๆ
 ฝันว่าพระกัศยปทรงแท่นเพ็งใจฮักยิ่ง
 ฝันว่าพระเจ้าให้ปล่อยช้างขึ้นส่งเมื่อไพร
 ฝันว่าโกรธแก่เจ้าอามาตย์นายโหลง
 ฝันเห็นจันทร์เพ็งแจ่มสากลพันเมฆ
 ฝันว่าเสด็จลงแต่ฟ้าเสียงฮ่วมหลั่นอน
 เมื่อนั้น คับคาค่ายถึงแฉ่ง ๆ
 เมื่อนั้นพระบาทเจ้าสถิตอาสน์เม็งชร
 ภูจักร์แฉ่งกลอนด้านความฝันแก้ต่อ
 เมื่อนั้น ฟัง ๆ นี้นวมย่นมีอนบ
 แล้วจึงบายสอดต้องกระดานหินเขียนขีด
 หุบ่เกณท์ตั้งอักขาเมืองมาบวก
 กับทั้งนักขัตฤกษ์ท้าวเสวยราชเป็นพระยา
 หมอว่าพระจักพลัดพราภฮ้างฮามไกลกันโศก
 เพื่อว่านามเมืองเศร้าสูญเสียฐานต่ำ
 เหตุว่าราหูเข้าเต็งจันทร์กรรมเยือก
 พระอาทิตย์พร้อมพหลหัสเล่าจรมมา
 ยังจักทรงเมืองมันแสนปียาวยิ่ง
 เป็นดั่งพระรามได้สิดาน้อยนาถ ปางนั้น
 พระวรเมศรฮู้ทะยานมาเฮวฮีบ
 มากกราบหน้าพระนางเห็นหลาก ๆ

พอเมื่อเดือนเที่ยงค้ายดาวข้างงาดเงย
 งามยิ่งย้อยมาเข้าเขตเมือง
 เลยเล่าพานายโหลงคล้องเอาถวยเจ้า
 ฝันว่าน้ำมากลั่นไหลเข้าถ้องเมือง
 เป็นนาวานที่หลวงบกไข่เงินเมืองบ้าน
 จำเอาไปใส่แพไหลน้ำ
 ยับๆนักขัตฤกษ์แล้วอ้อมแฝงฝ่าบาทพระจันทร์
 พระกรทวยกุมพันธกอดเอาเลยได้
 ไก่ตื่นท้วงชันพร้อมฮุ่งจวน
 ให้ไปทันหมอหุสาฮีบมาเดี๋ยวนี
 เพื่อให้ดูเคราะห์บ้านเมืองพร้อมหมู่คน
 ยอชาตาแห่งพระยามาตั้ง
 ปานดั่งสาวทอดหมากสะกาฮ้องโจทย
 อายุเจ้าลุ่มฟ้าตีเข้าใส่ดอม
 มาคุณหารก็จึงทายถวยเจ้า
 ภายหลังยังจักได้มาซ้อฮ่วมเฮียง
 ท่อว่าโชคพระเจ้ายังคำฐานเทิง
 เคราะห์ฮ้ายแท้พระยาเจ้าหากมี
 ถึกในกงชาตาลักนาจอมเจ้า
 พหลหัสตัวนี้ชูคำโชคสิมี
 เจ้ารัสสีให้แล้วไปหน้าดุงเดิน
 นิรมิตเป็นกวางแดงดั่งคำฮ้างป็น
 ว่าอย่าได้จำให้พระรามท้าวโลย

กวางก็สันสอดเหลี่ยนเต้นหลอกออยเอา
 ไปไกลแล้วลับตาตีเหยือก
 จำพระลักษณให้ไปนำเฮวฮีบ
 ว่าแม่นเสียงผัวขวัญเรียกหานางแท้
 อวนอย่าปะอ้ายไว้ไปพร้อมช้อยเอา
 กวางก็กลับฮีบอุ้มนางได้แล่นหนี
 ยอนางงามใส่หอปรางค์แก้ว
 ไปไหว้เจ้ารัสสีแท้ที่มี
 พระก็สอนอาคมชู้อันจริงแท้
 เอาแก่นแก้วนางน้องที่ประสงค์
 ทะยานไปเมืองลังกาจุดเสียจริงแท้
 คึก ๆ เท้าเดียวนี้บ่อวาย
 นำมาถวายแก่พระรามจริงแท้
 กัมขาบไหว้เจ้าลุ่มฟ้าเมื่อห้องสู่สถาน
 ดีแก่ลมพานพัดเมฆงามลี้ล้าย
 เขาอยู่ห้องศาลาใกล้จิมทาง
 คอยเห็นเมืองโกรพงามดั่งดาวดิงส์ฟ้า
 คือตั่งหอแจ่มเจ้าภายพุ่นฝ่ายหลัง
 นางก็ทวยสไบเช็ดลูกเสียวเทิงสะอื้น
 ดีเสพเจ้าลุ่มฟ้าคราวนั้นนี้นั้น
 ยินทุกข์เป็นอรชรดั่งยามยังบ้าน
 มาคิ้วเห็นปากด้านตอแยเจ้ายอดนาง
 มาสถิตอยู่สังสนนี้
 เมื่อย่าเกล้าเหือนช้อยที่สบาย เจ้าเอ๊ย
 ชายจึงแถลงตอบถ้อยจาตั้นปากตาง
 อันจักเมื่อเทียมสองเล่ายังยินย้าน
 น้องเจ้าย่านพระนางพุ่นโกรธเค็ม
 เต็มว่าพลอยพ้อแต่สองสามช้อน
 พี่ช่างด้านตางน้องชวดเทิง แท้นอ
 สายคำจาก็หากคือควรแท้
 เมื่อนั้น เจ้าสาระถาได้ยินคำสวดยเสียด
 เจ้าก็พ้อแผ่ผ้าทบทว่าตนนอน
 ชายชะโลมตุ้มตุ้มลูบทั้งสอง

พอจกยอธนูยิงก็แล่นไปภายหน้า
 พระลักษณเลยมาพร้อมช้อยเอานางนาถ
 ได้ยินเสียงแจ้ว ๆ ว่าแต่แม่นเสียงผัว
 นางก็จำพระลักษณให้ไปนำเฮวฮีบ
 พระลักษณก็ปะนางไว้หนีไปนำพี่
 เมื่อสู่ห้องเมืองที่ลังกา
 พระลักษณพระรามนั้นบ่ยอมนำฮีบ
 ขอฮ่ำฮู้เฮียนศาสตร์ศิลป์ดอม
 ให้ทั้งลิงกังอ้ายหุรมานไปช้อย
 พระรามจึงให้ลิงใหญ่หุรมาน
 ทม ๆ ก้องไฟเผาเมืองใหญ่
 มันจึงได้วางนาถสิตา
 หมอก็แพ ๆ ต้านถวายพรลาเล็ก
 ผ่อเห็นเลือน ๆ ฟ้าชายช่อขาวนิล พุ่นเยอ
 เมื่อนั้น ชายก็พาसरถาน้อยกุมารี่มาฮอด
 พ่าง ๆ หน้านางนาถแลหลัง
 นานาเลื่อมหอปรางค์ปราสาท
 ยั้ง ๆ น้ำชลเนตรนองตก
 ฟังยिनครื่น ๆ ก้องเสียงกลองดั่งสนั่น
 เจ้าก็คิดฮอดห้องผาสาทเมืองตน
 แต่นั้น นานาฟังสามฝูงบาว่า
 พระก็คือหน่อเชื้อเป็นลูกนางกษัตริย์
 เชิญน้องเมื่อสถานช้อยพลอยเดียวทุกข์สรวาด
 เมื่อนั้น สาระถาว่ายินอายบ่กล้าปาก
 น้องช้อยนี้ใจใสปลอดบรสิทุธิ์
 กลัวเกรงย้านเครืออวนสีก้อยกวอด
 ซาติที่เป็นบ่าวนีมีหอนนอนเดียว
 เมื่อนั้น ฝูงบ้วนอยพลอยหัวชีซัว
 อ้ายนี้ธรรมชาติเชื้อกาแขนยาน แท้นอ
 ปัญญากว้างหลังทวลเห็นเหตุ แท้นอ
 ดีเฮ็ดตั้น ๆ ดิ้นทำเพี้ยงเทศหนาว
 คนิงภายในลักห้วยไยแยม
 เจ้าพี่ใช้เป็นฮ้ายดั่งรือ นี้ได้

นางนาลน้อยฮับพากย์พลอยขาน
 เมื่อนั้น บ่าวของท่านเสนาโกรพพระราช
 ยัวระยาดย้ายดูหลากนানা
 นางหลิงเยี่ยมแลดูหลาก ๆ
 เชื้อเจ้าลูกแต่ค่ายไต่ตันมาเขา
 แต่นั้น ชายทะเลสู่ตันแพ ๑ ฮับพากย์
 อยู่ฝ่ายกำเมืองการะถานน้อยอนตายโอยเกิด
 เดินดุ่มตันมาพิ่งเพิงบุญ
 ทั้งสองสุขอยู่ดอมสองเจ้า
 พร้อมเยียนี่บาดเดียว
 ขึ้นสู่ห้องเฮือนกว้างที่สถาน
 ทักว่าสองเจ้ามาฮอดฮ้อยกายพิ้งสำราญ แต่รือ
 แม่ก็เทียรระฆาอยู่ยืนยาวมัน
 เจ้าแม่เป็นลูกน้อยแพงฮ้อยยอย่าหนี
 ชม ๆ ฮักจูบนางคี่ค้อย
 เหา่นี้สมว่าเป็นพี่น้องกันแท้แต่หลัง
 สมว่าได้ทำบุญดอมฮ่วมกันจริงแท้
 ตายได้เกิดเมืองฟ้าชูตัว
 ได้เถิงอรหันตาชูคนจนเกลี้ยง
 นางก็ได้ดอกไม้ขุนแก้ว 8 ดวง
 นำชูชกให้พระนางปางนั้น
 บวชเป็นพระปัจเจกเจ้าหกท่านพรำมวล

ติว่าหนาวในคิงปวดหัวเพิงไข
 ลงทำน้ำหลังเยี่ยมก็เล่าเห็น
 ผิวนางงามต่างจากชาวเมืองนี้
 เขาอยากเว้าถามถ้อยที่ชาย
 ดูเหงา ๆ หลากกะตาจริงแท้
 เผื่อฮ้อยเป็นพี่น้องอุทรแท้แม่เดียว
 ก่อนเก่ากลัวเกรงย่านเสียชีวังม้อยมิ่ง
 ขอทานโทษขอโผดปรานี
 นวะระฮานาฮับฮีบ เมื่อนั้น
 เมื่อนั้น ศรีเจสียวดพร้อมทั้งชายลูกย่าง
 เมียนาวะจึงย้ายมาเฮียงนั่งพา
 เมื่อนั้น สะระถานน้อยขานตอบแพ ๑
 นางนวะฮีบรับเอาฮ้อมจูบ
 แม่นั้นนวะหน้ายินดีชมชื่น
 ชายธนูพร้อมพลอยจาตันปาก
 พัง ๆ หน้านวะฮีบไซซาน
 เป็นดั่งเจียนหนึ่งได้ฟังธรรมพระเจ้าเทศน์ ปางนั้น
 จุติจากชั้นฟ้ามาเกิดเมืองคน
 ภาคหนึ่ง เป็นดั่งปทุมานน้อยโถมงามแต่ปางก่อน
 บุษาเจ้าองค์เอกสัพพัญญู
 นางเลยได้บุตราผู้ประเสริฐ

ตอนขางเมืองยกพระนางสะระถาถวายพระราช

เมื่อนั้น เขาก็พากันพร้อมเอานางเป็นลูก
 สองขวบเข้าปีแล้วเที่ยงจริง
 มีวรรณผิวดั่งคำในเบ้า
 ตูจักเอาเจ้าขึ้นถวายท้าวพระยอดเมือง
 บอกว่าปัญญาทึบฮ่มเพิงคิงแล้ว
 ทั้งเลือกมื่อหาพร้อมแม่นยาม
 วันอังคารยามเที่ยงตรงดีแท้
 ปรารธนาอยากเห็นหน้านางรัศมีแต่ปางก่อน

หลิงลำน่านางนาลดูงาม
 เขาก็จารจาตันถามนางน้อยนาล
 นางนาลน้อยจาม่วนเสียงหวาน
 แต่นั้น นวะจะได้หลิงดูล้ำฤกษ์
 วันหน้านี้ฮ้อมตตะโชคได้ฤกษ์หน่วยโลหิณี
 ยามนั้น ยังมีเจ้าฤาษีตนหนึ่ง
 ยามนั้น เป็นเมียท้าวพระยาอาทิตราข

รัสสีคอยเยียมปรารถนาได้เจ็ดปีจริงแท้
 มาประนมมือนบไหวรัสสีเป็นเจ้า
 ไว้เซ็ดเท้ารัสสีเจ้าเพิ่นอืด
 ยอให้อินทาทวยแผ่ความหัวช้าง
 สระเกิดพร้อมงาช้างมากมูล
 ตัวเดียวหัวหกอันจริงแท้
 แหนแห่เหลื่อมหลายบั้งแบ่งผิว
 ใครจักมีเมืองใดเปรียบปานอินทร์แก้ว
 เป็นท้องคพระเจ้าเมื่ออยู่สร้างเมืองนั้น บ่อเทียม
 ลงมาคungเมืองเฮาฮอดอศิศวรสร้าง
 เขาก็เอาเจ้าสระระถาน้อยนำขึ้นขาบถวาย
 ชั่ว ๆ ชมขอบใจจริงแท้
 เห็นโฉมผางดั่งลูกตนจริงแท้
 เป็นลูกขึ้นคิงฮู้ว่าขอ เพิ่นนั้น
 ตั้งว่าราชบุตรเป็นลูกคิงเผื่อข้า
 ยอย่นให้สินสร้อยตอบคุณ
 ลงจากห้องโงกงว้างฮอดเอือน
 เจ้าก็ฮักยังลั่นแพงไว้เก็งใจ
 จักขึ้นราชาบ่อเป็นทะเลอนเอือน
 ยิ่งกว่านางหนุ่มหน้าสนมใช้แต่หลัง
 ท่อว่าลูกเสนาบ่อให้เป็นนางแก้ว
 เถิงฤดูด้าวสาขารดื่น ๆ
 สัพพะดวงดอกไม้ซ้องจ่อจุมจี
 หอมตลบฟุ้งเต็มกองผาสาท
 ยิ่ง ๆ น้ำตาลหลังไหลตก
 ขนงใจไอ้คิงในบ่อกล้าปาก
 บัดนี้ จักกล่าวถึงพระบาทเจ้าพระยาใหญ่การะกา
 กับทั้งบิดาแก้วมารดาพระแม่
 ต้น ๆ ดิ้นคินหุงหานาง
 จำหมู่เสนาเข้าไปไพร่คั่วชอก
 แล้วเล่าให้ชอกบ้านทุกแห่งหลังเอือน
 เขาก็คินทูลเจ้าราชาภูวนาถ
 พระก็เพื่อง ๆ นำนองหน้ามือฟาย

นางจึงเสด็จจากห้องลงจากวิมานตน
 นางก็ยอผืนผ้าทิพย์สะไบทานทอด
 นางจึงเสด็จแ่วขึ้นเมื่อสู่ดาวดั่งส์
 เอราวัดแท้ยามไปเล่นม่วน
 ฟ่าย ๆ เปื่องงวงแกว่งไกวงา
 นานาพร้อมเทวดาหลายหมู่
 ยออยู่สร้างสวนอาจุอุทยาน
 มีท่อดวงเดียวแก้วนรีพานอันประเสริฐ
 นับแต่กำฟากฟ้างแห่งมหาพรหม
 แต่นั้น วรรณไสขึ้นพอเถิงยามเที่ยง
 เพื่อง ๆ หน้าองค์พระบาทยินดี
 พระก็ทอดพระเนตรเยียมแลล้าจอมนาง
 พระจึงแกลงคำด้านพิจารณณามถี
 ข้าก็ฮับพากย์ด้านทูลบาทบังคม
 เมื่อนั้น ราชาเจ้ายินดีชมชื่น
 ข้าก็ยอมือกัมบังคมลาบาท
 เมื่อนั้น ราชาได้นางงามเทียมแทบ
 นางก็หยุดหย่อนย่านยอมยื้อหาญเหนือ
 พระก็ชมสระระถาน้อยคิงกลมแควนฮาบ
 อาจักยอยกขึ้นเป็นราชเทวี
 ผ่อเห็นเพื่อง ๆ พรวลมแกว่งไกวโบ พุ่นเยอ
 ดีท่อฟ้าฮ่วนฮ้องดั่งข้ามถ่ายปี
 สน ๆ เก็บขึ้นถวายบาท้าว
 เจ้าสระระถาน้อยคิงคำฮู้หุ่งหลัง
 นางก็บายสะไบเซ็ดปิ่นตาหนีท้าว
 ย่านเพิ่นฮู้เชิงเลี้ยวเลศอำ
 เสียหลานหญิงเผ่าพงศ์พันธุ์เชื้อ
 ชลเนตรย้อยยมให้ชู้วัน
 เป็นดั่งนอนแปงไฟบ่อตายทะเลอนเอือน
 ก็บ่อเห็นแก่นแก้วนางน้อยที่ได้
 อยู่ในอาณาเขตขงเมืองบ้าน
 ก็บ่อเห็นแก่นแก้วนางเจ้าที่ได้
 คินหาหลานชู้วันยมย้อย

ฝูงหมู่สาวฮามลัมเรียงกันสั้นเก่า
 สัพพะดวงดอกไม้บานเหี่ยวเหยตาย
 รุกโขพญาแคนตายหิวหอด
 เกศบ่อทามันหมิ่นแห่งจักแลดูวางไว้
 เลยเล่าวางปะบ่อคอยตาเอื้อ
 หมองหม่นเศร้าไคลกั้วบ่อแยง
 กล้องแขนแหวนฮัดก้อยวางไว้บ่อถือ
 ขอน ๆ เสี่ยงให้หาพระนางน้อย
 ยื้อแย่งเยียมตายคู่ลำตาย
 ไลวางเสียบ่อกินเกียจพญา
 บ่อปากเว้าจาเล่นร่วมเหงา
 สงัดอยู่เสียชู้อันเย็นปิ้ง
 เลยลวดเงินชุ่นซึ้งจริงแท้บ่อใส
 ลั่นเซ็นลั่นซอนบ่อฟาดเปิงฟองบ่อน
 ฝูงอยู่ในเขตห้องเมืองท้าวร่วมเหงา
 ทั้งเมืองสงัดอยู่เย็นปานน้ำ
 มาคั่วคั่วแดนข้างชอกเมือง
 มั่นก็พาที่ถามจอบหาจอมค้ำ
 ยาและเหล้าทั้งเนื้อสุกกิน
 ยังศรีเณลียวยอดอนงค์นางน้อย นั้นบื้อ

คือปะไปข้องวางไว้บ่อหิว
 ก็ทอกองกันมัวให้หาพระนางเจ้า
 ฝูงสาวปะหมากสะเคื้อสะกาไว้บ่อทอดตี
 บ่อทาผืนแผ่นผ้าสะไบดอกคำแดง
 ทั้งดวงแก้วแสงใสแลล่ำ
 ทั้งหมู่ม้ามวมลึงกลองประเทิง
 หน้าบ่าวท้าวเศร้าโศกเสียสี
 คอยไกลเยียมสุดตาพอมผ่อ
 สะพู่ซ้างม้ามิงของพระนาง
 สารกาด้านเจรจาตอมแขก
 นางนาถเลี้ยงให้อยู่ฮ่วมหอปรางค์
 เทิงสระน้านางงามเคยอาบ
 นากน้ำพร้อมฝูงหมู่ปูปลา
 นานาพร้อมสัพพะสันแสนสิ่ง
 ทุกที่พร้อมตอบอยู่เป็นพรรค
 เมื่อนั้น ยังมีชาวเมืองกำพระยาโกรพราช
 ขุนด่านเบื้องพระบาทการะณะ
 โภชนังพร้อมปูปลาขึ้นต่อน
 ขุนก็เว้าพากย์ด้านถามถืหานาง

ตอนชาวเมืองโกรพตามหาพระนางสระระกา

เมื่อนั้น แยกเมืองพระยาโกรพราช
 ได้ถึกเหล่าขมกั้วบ่อกลัว
 ก็บ่ออำเชิงสั่งว่าเห็น ๆ แท้
 ขายนาวาเห็นก็จึงเอาขาเจ้า
 พระบาทเจ้าขมเผื่ออยู่เผื่อ
 ย้านพระเจ้าเมื่อพุ่นข้อยอำ แต่ถ้อน
 หากจักสายเชิงเสียเลศหนีไกลพุ่น
 ขุนยัระยาตรย้ายมาแล้วสั่งหนี
 เถิงราชากราบทูลถวายถ้อย
 เลยลวดให้สินสร้อยขอบคุณ

เว้าปากด้านจาม่วนแซ ๆ
 ยังมีชายหนึ่งพานางน้อยไปสู่ศาลา
 เมื่อถวายเป็นจ่อมหัวยั้งข่มอม
 ท่อว่าปีปลายด้านอำตู่ข้อยแต่
 ขุนคานด้านฮับพากย์พลอยจา
 หลิงเห็นสุริโยขึ้นเขาทองแสงโลก
 ลิกขึ้นม้ามตีเล่นซ่า ๆ
 การะกาไถยินคำขมขึ้น
 สาว ๆ ก้องฟ้าตื่นทั้งเมือง

บุญ ๆ เต็มให้เห็นพระนางเจ้า
 ให้แต่งสร้อยสารให้แต่งสร้อยสาร
 ลานคำเขียนเลขเขียนตัวตั้ง
 โมกข์ถามข่าวเจ้าลุ่มฟ้าคาแมงหมื่นที่ แท้เนอ
 ลักเอายังใบบัวห่อใจเมืองข้อย
 ขอให้ขึ้นส่งข้อยจริงแท้ยาวนาน
 ราชทูตย้ายเสียงม้าฮีบไป
 ใบศรีแซมข้ายแขวนคอม้า
 พระราชเจ้าให้ไปเอ้ต่างเมือง
 ถือสะบายยืนชายทั้งเยื่อน
 ให้ได้เจ้าแก่นแก้วพระนางน้อยฮีบมา แต่เนอ
 เสียชัยเชื่อว่าชายมองแท้
 เอ็นสั่งไว้คำหม้อเสียใจ
 อย่าได้เลิง ๆ นอนเปลือกแดงสีทำฮ้อน
 ย้านว่าชายแบกค้อนตีเจ้าบ่อดี
 นั้ตั้งแก่นหญิงชายแข็งขางบ่มีตีได้
 บ่จักกวนกุ่มตีฝ่ายเมืองกายพัน
 อ้ายนั้ตนขนาคกล้าพระยาเจ้าจึงให้ไป
 พี่จักจำชุมสาวขาบหัวซูลักม
 ผีสบเห็ดจู้ยัยตาซ้ายเสียดซัง
 ยามเมืองายชมเฮาอ่อนหุดดีค่อย
 เห็นว่าไปต่างบ้านพระยาใช้โอดเชิง แท้เนอ
 ตูจักฟางานแอเพื่อดปานพระองค์เยี่ยม
 ซำ ๆ ลัวฮีบเปียงไปหน้า
 บ่าว ๆ อุ่มเอาไว้กอดชม
 สองแพงจักจากกันกวนให้
 บ่าว ๆ ถอดแหวนไว้ฝากสาว
 อย่าได้พาโลลักจากเฮียมมีซู้
 ตั้งให้อดอยู่แท้นอนแล้งถ้าเฮียม
 ผุ่งบ่าวหม้าทั้งฟ้าแล่นนำ
 บ่าว ๆ ย้ายตีนตองถิกตอ
 ยางชาว ๆ ล้าหาเงียงฟ้อนเล่น
 ในไพรกว้างป่ากวางฟาง ๆ

ราชเจ้าแกลงคำโอวาท
 ไย ๆ นั้วอำมาตย์แปงสาร
 ปิตีสร้อยสุระภิเป็นปา
 ยังมีพระราชาเจ้านารายณ์องค์หนึ่ง
 พามาเข้าเมืองหลานลื้อยู่
 พัทธมานแก้วพันธ์สารพับจับ
 สาว ๆ ก้องเสียงหึงนันทเนื่อง
 วัดถังผ้าดอกคำแดงเฮื้อ
 เฟื่อง ๆ หน้าสาวล้าหลังนาย
 ไปเยอสายคอข้อยผัวขวัญของเพิ่น เฮียมเอย
 อย่าให้สาวฝ่ายพุ้นจักผัดดิงผม เจ้าเดือ
 ฮอง ๆ หน้านายเหลียวเนิด ๆ
 อยู่ดีเยอซู้เพิ่นพร้อมเมียเพิ่นผัวเหิง พี่เอย
 ชม ๆ ซ้อนหลาย ๆ มักสิพาย
 สาว ๆ พร้อมหัวอะเฮ้ยฮีบทางเอ้ย
 เยียวว่าบ่าวเจ้าสิบาดตาสาว
 โหมเณล่าน้อยแกลงเปียงฮับพากย์
 อย่าว่าสาวจักทืบจักผัดดิงผมไตนั้
 ผุ่งสาวพร้อมทม ๆ หัวสนั่น
 กูก็บ่อยากเยียมคนโลภชายสะหาบ นั้ได้
 เหมือนจักบูผืนผ้าแปนมื่อให้เฮานั่ง
 ถ้าดูยามต่าวตั้งคีนเล่าขอชม
 เมื่อนั้น ราชาทูลน้อยท้าวบาดตาสาว
 สาว ๆ แล่นลักนำไปส่ง
 ดั้น ๆ ดิ้นเสียงจูบชมฮัก
 สาว ๆ ผากสะไปไปดอมบ่าว
 เจ้าค่อยเลื่อนถ้าพี่ซามา ก่อนเนอ
 ประจงใจตั้งคินงแพงฮอด ๆ
 แพง ๆ มาขวางปลิ้นเหลียวหลังว่อน ๆ
 สาว ๆ ให้น้ำชายตาตูป
 ผ่อเห็นยุงยงพร้อมกินปูดอมล่าง พุ้นเยอ
 เห็นฮอง ๆ เหลื่อมภูผาหลายหลั่น
 ซ้ำมหลายย่านลั่นเป็นหลั่น

มันทาแป้งมันแข่งเดียระดาต
 พายๆพดพาด ชาด ๆ มาย้อยม้มแล้วเปียง
 ยุงยางแกมหมู่ซางแซมเอี้ย
 ยมและหว่าแคค้อมแคว่ผา
 หลายวันคีนฮอดแดนนครท้าว
 ขุนด่านฮีบมาต้านต่อนาย
 ขุนก็ข้าเลยฮีบเมื่อทูลท้าว
 ให้ฮีบอวนแขกเข้ามาพิสูเมือง
 ทูลขันสารใส่ห้วยดั่ง
 คอยเห็นสารถิ่นฐานตาลพร้าวพ่างแขง
 ยอขันสารใส่หอสนามไว้
 ผุงบ่าวน้อยนำพร้อมชูคน
 ยนๆ เขาฮีบรอพาท้าว
 เลี้ยงแขกเจ้าลุ่มฟ้ามวลงพร้อมชูคน
 จาระจาผายเล่าคำพระเมืองเจ้า
 พี่คองถ้ำขาวสารอันครที้
 พระจักทรงนาจริงสิ่งใดไต่แท้
 ไกวแกว่งเหลื่อวีฟ้าฮีบเมื่อ
 ถวายกลอนอันเหตุนายเมืองเว้า
 ให้ฮีบอวนแขกพร้อมมาเฝ้าอย่านาน
 ก็จึงสมบทราชาพระยอดเมืองพายัพ
 ทั้งข้างม้ามวลงพร้อมหมู่เดียว
 สน ๆ โดยอาชญาพระเมืองเจ้า
 คองถ้ำแขกมาน้อมพระยอดเมือง
 เหมือนดั่งสุริโยใสส่องยามยังเช้า
 เอ้อไอดย้อยถุยผ้าลากเชิง
 ยน ๆ หามห่อสารฮีบเปียงไปหน้า
 สาวล่ำเยียมสองข้างชอกทาง
 นายหลายคอยฟาดดาหลังเยียม
 แต่ฮีบบาทเจ้าเหลือเหลือดมา แต่แม
 ภูณพอไผ่ผุงเป็นข้อย นั้นदै
 ขอบุน้องพอส่นอยได้แองน้อยหนึ่ง
 พี่ตั้งเดิน ๆ มาไหว้พระอวลงคั่นอง

มีสองไฮ้ไหลฟองนา
 ผ่อเห็นไม้ไผ่ล้อมเลียนไขว่ดอมไฮ้ พุ่นเยอ
 กะยุงพร้อมยางสูงแกมค่า
 พ่าง ๆ ม้าไปแล่นซ้ำ ๆ
 แต่นั้น ชาวเมืองเปื่องพระยาโกรพราช
 ฮู้ฮิตด้วยครองแห่งทูตา
 ราชาเจ้าจำเขาผุงล่ำม
 เพื่อดๆ หน้าราชทูตยินดี
 ลิกขึ้นอาชะโน่ม้าซ้ำ ๆ เต้นแล่น
 แพงๆ ม้าชักฮีบเฮียงหอ
 นายก็ลาลงม้าเมื่อถึงสารจอต
 หื่นๆ ก้าล่ำมแขกสน ๆ
 ฮมๆ เหล้าทั้งยาชมแซบ
 ม่ายๆ หน้าราชทูตยินดี
 ข้อยนี้มาเคื่องด้วยคำพระเมืองใสฮีบ พุ่นแล้ว
 ขึ้นขาบให้ทูลราชเล็งโย
 ล่ำมก็ฟงยินแจ้งถอยลงลาแขก
 ขึ้นขาบท้าวทูลบาทบังคม
 โนมเฉลาท้าวถลางคำโอวาท
 ไทยวอให้หามวอฮีบสารมา
 จักทั้งไทยกลองแท้ไทยรำแหนแท้
 ไยๆ พร้อมหลายหมู่โยธา
 ยนๆ เข้าหน้าคองลั่นอั้ง
 พระบาทเจ้าสถิตอาสน์เม็งชร
 เมื่อนั้น ใหม่ๆ ท้าวนายเมืองราชทูต
 ล่ำมก็อวนอ่อนท้าวไปก่อนนายเมือง
 ราชทูตเหลื่อถื่อวีไกวแกว่ง
 ยาบๆ เหลื่อมตางเฮือปานดาว
 สาวๆ เปื่องสะไบไปยอยื่น
 ผิดชอบแท้ทานโทษขอพร บ้างदै
 แต่นั้น ราชทูตเปื่องแปนฝ่ามือยื่น
 มาอดเมื่อไ้ยามเมื่อพลอยไกล
 ชูปางผุงสาวน้อยถลางคำด้นตอบ

ชาติที่ข้อยบ่เคยแท้ที่ทาง
 เยียวว่าพระหากเคยทางหลวงแห่งเมืองกายพ้น
 ชาติที่ข้อยเห็นเจ้าอยากชม
 พี่ก็จงใจมาปรารภนาชมน้อง
 ออกพี่จักแตกม้างตายถื้มคอบพระนาง
 ลอนสองหน้าสาวหัว
 เพ็นจึงให้มาต่างบ้านเป็นแขกนายเมือง แท่นอ
 เมื่อนั้น ราชทูตเปื่องไกรวิกวัดแกว่ง
 กัมขาบท้าวทูลบาทพบังคม
 จอมกษัตริย์เจ้าราชาทอดพระเนตร
 ถามหาพระอัยโกแก้วตานายยังค้อยอยู่ จริงรือ
 ในสถานห้องกงนครพระราชนคร
 จึงจักจ้านายดั้นเดินดงต่างประเทศ
 เพื่อง ๆ หน้าราชทูตทูลพระยา
 ท่อว่ากิจจะห้องเคื่องแคนบ่อส่วาง
 บ่อกว่าปัญญาแก้วหลังเห็นตัดส่อง
 สันได้จักขอบแท้แม่นแห่งที่อระทัย
 พระก็แลหลังเยี่ยมขุนสารกัมขาบ
 สะพรั่งนิ้วช่องพระเนตรมือนบ
 ปีติสร้อยลาเป็นปาโยค
 ยังมีพานะระฮ้ายตัวหนึ่งมันหนี
 พามาฮอดเมืองหลานลืออยู่

เต็มว่าตกถอยแท้บังอาจสะนอนสูง
 เมื่อนั้น ราชทูตฮีบฮับเปี่ยงด้านตอบ
 น้องบ่อเยื่อนโผดอ้ายสมส่วนสิดายทุกซ์
 พระบ่อกุณาแท้พอมาเยี่ยมโผด
 พางๆ พี่ก็อยากชมพอส่นอ้อมมีแสง
 สัวๆ ตั้งแก่นคนโกกแท้ชายกล้านาดขาง
 คำเสินเสนเฮาปูนปานแพ
 เข้าช่วงคัมถุยผ้าลากเชิง
 ยอทูลถวายเป็นขันค่าน้อม
 ม่าย ๆ แยมถามถ้อยเหตุการณ์
 ยังค้อยเทียระฆากคงอยู่เสวยเมืองบ้าน
 ก็ยังอยู่ขำเชือกฮ้อนอระยานแก้วสิ่งได้
 มาหาข้อยกายพี่เทียวเปี่ยง
 พระก็ยังค้อยทรงสถานทองอยู่เสวยเมืองบ้าน
 หากถวายเป็นสุพรรณปัตแก้วจ้อฮีบมา
 ตัวหากข้อยสองเจ้าอยู่หัว
 ก็ท่อมตามคำโดยอาญาเป็นเจ้า
 ชักแทบไถลยื้อขึ้นอ่านสาร
 สอนลอนยกชู้คนฟังพร้อม
 ถามข่าวเจ้าลุ่มฟ้าคำแม้งหมื่นที่ แต่เนอ
 เอาใบบัวห่อใจเมืองข้อย
 ขึ้นส่งข้อยจริงแท้บ่อนาน

ตอนพระเจ้าการะถาทราบความจริง

เมื่อนั้นพระบาทเจ้าฟังแห่งสารคำ
 องค์แก่นไท้โกธาเคียดเคร่ง
 ขุนก็ลิกขึ้นม้าตีเล่นปานลม
 เลิงที่การะถาท้าวทรงเมืองเสวยราชย์
 อันว่าราชาเจ้าทรงนามโกรพราช
 เลยเล่าชมเค็มฮ้ายจาเบือนกริ้วโกรธ

เป็นปัญหาบ่อสังขยาได้
 ละแขกให้หนีฟ้าฮีบเปี่ยง
 เชียวคินปะดวนไปไพรกว้าง
 ลงจากม้าเมื่อไหว้ขาบถวายเป็น
 ก็บ่อขจัดปัญหาแห่งสารพระองค์ได้
 ละให้ข้อยหนีฟ้าฟังเพื่อน

เมื่อนั้น เฟื่อง ๆ หน้าพระบาทการระกา
 กุจิกไปเรวท้าวราชาโกรพราช
 จักพร้าพร้อมฝูงหมู่เสนา
 ฟ่าย ๆ ช้างงานอนคาคเครื่อง
 สน ๆ งามหอกแกมทวนเกลี้ยง
 พระกัณเฑาะว์ ๆ ต้านเสนาสอนสั่ง
 กุจิกไปผาบแพ้วเทวราชสมตาม
 อยู่ดีเยอเทวีแก้วเสมอตาตนเนตร ภูเอ๋ย
 อยู่ดีเยอสาวสนมน้อยโสมงขาวพอหมื่น ภูเอ๋ย
 ออระใหม่หน้าพระนามว่าราชบุตรา พ่อเอ๋ย
 อย่าได้โมโหพันพาโลกรู้โรธ
 ตัดแต่งถ้อยโสภาพคือพิมพ์ พ่อเนอ
 ม่าย ๆ หน้าพระราชบุตรา
 ค่อยไปดีเยอ ปิตตาให้จอมหัวยังขม่อม ช้อยเอ๋ย
 ได้แก่นแก้วหลานยอดใจเมือง
 เล็งเห็นยาบ ๆ เหลื่อมปะคือไชยเฟื่อง ๆ พุ่นเยอ
 ยาบ ๆ เหลื่อมกำฝ่ายหัวขัว
 ยาบ ๆ เหลื่อมลมปลิวไว ๆ
 เลื่อน ๆ ลั่นหลายหมู่ปะคือเหลือง
 มือสองนิ้วมอหุสาทุลบาท
 ยามนี้อินทาทิราชได้ลูกแห่งอิศุร
 กาลาได้พระศรีสมปรารถนั้แท้แล้ว ยามเช้าเมื่อลุน
 คุม ๆ กลองเสพตีเมื่อหน้า
 สาวสนมซี่ซ้อนกางกั้งฮ่อมเพียง
 หัวหลังเต็มปาวพลอยง้าย
 บางพ่องคือสีโหแก่งวงงาพ่อน
 สาวสนมหนุ่มน้อยซอนเกล้ากล่อมสม
 จอมเมืองห้อยใส่หัวแซมพัว
 เห็นดอกไม้คินิงชูจุ่มหา
 โทเรคืดจ่มหาแลงเข้า
 มาชมรสดวงดอกไม้ดอมอ้ายแคไพร พี่ถ่อน
 มาเฮียงฮักหม่มยามไกลน่อง
 มาพี่ชมจูบหน้าหมายแม้งดั่งมโน

กำมือตีฟาดหมอนใจฟู
 เอาอ่อนน้อยนางแก้วตัวคิน
 พระยาโสมพลเปียงบ่อมีรอช้า
 เลือกหมู่ม้าเลยห่างใส่อาณ
 ลาคำเซ็นหมากมีทุกคนแท้
 ตกแต่งให้ราชบุตรเจ้ารักษาเฝ้าแห่งเมือง
 เอานางงามฮีบคินมาบ้าน
 ทั้งลูกสะใภ้ผู้คังค้อมฮูปงาม
 ฝูงจักนำบาทให้ดาเนื้อแต่งไป อยู่ดีเยอ
 เสวยเมืองขามถ้าเฮมาถ่อน
 ฝูงไพร่น้อยเขาย่านบ่อหม
 อย่าได้ป็นครองเห็นแก่สินเขาจ้าง
 ชลธานบพอดนทั้งให้
 ให้ชนะเที่ยงแท้เมืองพุ่นโชคชัย
 คินมาเปียงอยู่เสวยเมืองบ้าน
 ไทธนูและง้าวลาพร้อมออกอวน
 ปะคือแดงหงายหมู่พลเขาย้าย
 กำปิกซ้ายไปตั้งบ่อนาน
 สน ๆ ยายเหยียดยังเลี่ยนอ้อม
 เชิญพระราชเจ้าเสด็จถ่อนโชคไช
 ชื่อว่านางสุชาดาแต่ปางยามนั้น
 พระกัณเฑาะว์ย่ายเสด็จชีพลายสาร
 เสิน ๆ ช้างพังพลายเดียระดาต
 เฟียง ๆ ฟ้อนไกวแก่งปะคือเขียว
 เล็ง ๆ ย้ายอย่าเศร้างอุปราหุพุ่นเยอ
 หลิงเห็นบุษบาน้อยดวงหอมไขกาบ พุ่นเยอ
 ลมล่วงต้องหอมทั่วทั้งไพร
 หนว ๆ ข้าบาไทยฝูงมหาด
 อีดูทิพนาถน้อยคอยอยู่โถมนัส แลนอ
 พี่ก็เชิญขวัญแก้วทิพพระบาทมาเยือน
 เชิญทั้งขวัญไหลแก้มผืนผ้าสไบบาง
 เชิญทั้งขวัญนมตั้งคอกางคิ้วก่อง
 ตั้งป็นหน้าเหลียวผ่อไปไกล พุ่นเยอ

แคนคินึงสังจุ่มหาดายดู
 ชูคนชูเล่นเข้ายามฮ้อนแหวเขา
 คั่นว่าทำการเป็นสิงเอาเมื่อหน้า
 ของเก้านี้ชมแล้วจิตจาง
 สังว่าเอ็นเหินโอดสรวทงเง้น
 เมียและชูเสมอแก้วหน่วยดี
 คั่นว่าเขาขล้าได้ก็จึงมีชัยแพ้
 เหมือนดั่งหมอช้างเข้าโขลงช้างไล่ไพร
 ไปมีชัยไล่โขลงก็ยังได้
 คือตั้งสร้างบ่อน้ำค้ำแก้วอาบเย็น
 เป็นที่เฮาอาศัยนุ่งกินดอมแท้
 ก็บ่อเว้นอุทรแก้วแม่ตน
 ก็บ่อควรเตียนดีถ้อยถนอฮ้าย
 เกิดชูคนชูจึงได้ดวงแก้วประเสริฐดี
 ก็เพื่อสงสารหญิงต่อมาเป็นเค้า
 แม่นว่าเดินคูงตั้งเดียนนี้ก็เพื่อหญิง
 หลิว ๆ ภายท่งทรายไหลแล้ง
 คาแกมตันคาสูงเป็นบุง
 คือตั้งสาวมีครรภ์บ่อเหลียวตาซ้าย
 ซาด ๆ ม้าไปหน้าเล่นเปียง
 คอน ๆ เขาจอดเกยเฮียงฮ้าน
 สาวสนมหนุ่มน้อยเซยพร้อมพร้านอน
 หาหลานฮักต่างชมกอยเกื้อ
 ผุงบ่าวน้อยทั้งค้ายตากเตย
 ดาวอนุราชยั้งวงกั้งโก่งงาม
 ไห ๆ วันเล่นบั้งพระจันทร์ย้าย
 เค้าอ่านฮ้องยามเข้าแคไพร
 ปะคือขาวแกว่งไกลมยวงย้าย
 ไย ๆ ย้ายพลล่านลวงนำ
 จอระแจจิบจำจี้
 ดีฟาดเปื่องไสข้างฮีบเปื่อง
 ภายคือลือฮอดแดนคนอนท้าว

เขานั้นเป็นดั่งศาลากว้างฮิมทางหลวงหลังใหญ่
 บ่อเป็นที่คิดต่อแล้วตั้งต่อสมตาม
 ตามให้เห็นโฉมเฉลาแก้วทิพพระนางองค์ใหม่
 สาว ๆ พร้อมแถลงตอบคำเสน
 แม่นว่าแสนทุกข์บ่อควรทนแห่งหน่วย เสียแล้ว
 เป็นดั่งผีคำฮักษาอยู่ในเฮือนนั้น
 เขาขล้าบ่อได้ในเฮือนเฮาถ้อย
 เมียอยู่บ้านขล้าอยู่ต่างผัว
 บ่อเป็นที่ภัยคำด่านเตียนหญิงแห่งหน่วย เขานั้น
 แวนโชติช้อยสนุกโสทรอภิมย์
 แม่นว่าพุทไธแก้วสัพพัญญองค์ประเสริฐ
 มนุษย์โลกล้ำผุงหมู่เป็นชาย
 ตั้งองค์แก้วชาติน้ำสดี
 ไผผู้ลุโชคได้เมื่อเกิดนิรพาน
 ควรที่เฮาลองหาหญิงทุกคำควรแท้
 หลิงลมปลิวเปื่องสมพระเมืองเพื่อง ๆ พุ้นเยอ
 ผ่อเห็นแซงซองซี้มีเลาเกมเหล่า พุ้นเยอ
 หลิงเห็นยูล่าเยียมนกเจ้านอนเดียว พุ้นเยอ
 ผ่อเห็นอุกตะลุมไม้ไพรขวางหลายย่าน พุ้นเยอ
 เพื่อง ๆ ช้างพระเมืองย่างเสน
 พระก็สถิตในห้องหอบบรรณสารจอด
 พระกอดอุ้มเอาแทบเทียมตน
 พอยามล้ำเถิงแกไถ่เที่ยง
 ผ่อเห็นฮอง ๆ เหลื่อมดาวพีดานอ้ายกำ พุ้นเยอ
 ไย ๆ พร้อมดาวเสดตะสดี
 พอยามค้ายขนง ๆ เป็ดป่อง
 ตอนให้ต้องเดินหมูโยธา
 ยาบ ๆ เหลื่อมคือข้อยวิไฟ
 ฟังยินหน้า ๆ ก็แกมแซกสาริกา
 พระคินักคำเฒ่าหลานน้อยนาทแพง
 เพื่อง ๆ หน้าเดินคูงหลายวัน

ตอนพระยาโกรพเตรียมสู้ศึก

เมื่อนั้น ชาวเมืองกำไทยขุนปลายด่าน
 เขาตีนป่านพลลั่นพ่ายหนี
 ราชาคตกั้นในพอฟ้า
 กูก็อยู่สืบสร้างเสวยบ้านชอบธรรม
 ครองบูชาณยังบ่ออย่าเสียถ้อย
 ใช้ลวงม้าทั้งค่ายสู่เมือง
 โสมพลเปื่องยอานานจริงแท้
 หรือว่าดูง่ายจางงาพันบ่ออย่า
 จิตรระอามือแห่งเฮาปางนี้
 ผุงบาวน้อยโสมพร้อมชูกาย
 หัตถิสารชุมมันประโคนห้าง
 เมียเพิ่นฮ้างเป็นหม้ายเพื่อเฮา
 พระบาทเจ้าด้านต่อโยธา
 ปางนี้ เหาจกวางทั้งเทโวฟ้าอินทร์พรหมผายผด
 เสือคำเจ้าพังพางงามสมส่วน
 อัยโกแก้วตานายพ่อแม่ ข้อยเอี้ย
 ข้อยอยู่สร้างเสวยสืบลุนหลัง
 นำพลข้ามคีรีฮาวป่า
 พระก็แพๆ ด้านหาผีทุกแห่ง
 พระบาทให้ทั้งหมู่โยธา
 เหาจกวางมวลงพร้อมชนพลายกลางทุ่ง
 ผู้ก่งนั้นแลล่าแสนพลาย
 เมื่อนั้น หมอหุสาเข้าทูลถวายนบบาท
 ยามนี้ฮื้อสุรขึ้นเมื่อเร็วเอาลูก
 เชิญอยู่ยังขามลูกนาที่
 พระก็แพ ๆ ด้านสุราพาด่วน
 บ่อเป็นที่ลื้ออยู่ได้โดยดั่งปลาหนอง
 กูนี้กษัตราแท้มานะมีสูงขนาด
 แต่นั้น หลิงเห็นไย ๆ เปื่องปะคือแกว่งไกวลม พุ่นเยอ
 ราชาท้าวพระยาโกรพราช
 เวินๆกั้งถือฮ่มโก่งเสนี ฯ

เมื่อخابท้าวพระบาทโกรพ
 จักว่าเคิกได้แท้ม่าชิงบังเบียด กูนี้
 หรือว่ามาเคียดค้อยนำไพร่พลมา ดังนี้
 พระก็กำมือแม้งกอยตีหมอนฟาด
 จัดพร้าพร้อมขุนหมื่นแสนพระยา
 กูจักไปชนช้างเอางามานั่ง
 กูจักทำตอบให้เห็นฮ้างตาลัง
 ง่งๆ ฆ้องจุมคำตีปาว
 หีนๆ ม้าคาดเครื่องเคียนอาน
 ปางนี้ สาวนอนแล้งฮามพลอยซู้เพื่อน แลนอ
 เหาจกได้กล่อมกลิ้งของเพิ่นชมฮัก
 กอยแสงชมชู้คนบ่อมีเวิน
 อาฮักผู้เฝ้าเมืองบ้านเขตขง
 พระก็ทรงแหงข้างเอาเสาไม้สี่ตาม
 มาช้อยค้ำชนช้างเชื่อนแข็ง
 เพิ่นก็แคนบ่อจำสหาให้
 มายาดได้เมืองบ้านที่เฮา
 นำเทียนรูปเหล่าแถมน้ำหลังไหล
 กินผาลากล่าวหาญองค์อ้าง
 แต่งปีกซ้ายขวาพร้อมภาพชน
 เสนาหลายเอนกนงคือน้ำ
 เชิญพระเจ้าขอห้ามอย่าให้ไป
 อินทร์เล่าแพ้นี้ฟ้าวฟั้งคิน
 จังสิเถิงยามตีโชคชัยจริงแท้
 หรือว่าเคิกหุ้มล้นเมืองบ้านอยู่เย็น
 แหวมหัวช้างซอนตนลี
 บ่อให้ดูง่ายจางงานได้ท่อย
 เสนาหลายอยู่ยายยังถ้ำ
 เสด็จขี่ช้างทรงต้างอาจตา
 สาวสนมแลหลังดูดแดดอมเจ้า

ผุ่งหมู่สาวนางลูกชาวเมืองเหลียวเหลือด
 เชือด ๆ ต่างพระเมืองเพลิดเพลินไป
 ปะคือเหลื่องเหลื่อมคำแดงเดียระดาด
 พระบาทไต้เสด็จข่มพลไป
 หลังเห็นพลแพนกำพระยาการะธาเดียวระดาด
 เฟื่อง ๆ หน้าอำมาตย์ทุลถวาย
 ทันทียาบ ๆ เหลื่อมปะคือเหลื่องหลายหมู่
 ทันทิแพ ๆ พร้อมล้นแกว่งปะคือแดง
 ทันทิปะคือชาวเหลื่อมลมไกวเปื่องปิ่น
 เมื่อนั้น พระยาโกรพราชเจ้าหลังลำโยธา
 หัวขวาเข้าชนขวาบ่อต้องหย่อน
 ท่อว่ายะหว่างไ้พระบาทการะธา
 ช้างจักรแก้วลือกงไกวโลก ภูนี้
 เมื่อนั้น หีน ๆ กำพระบาทการะธา
 พระกัลิลาชันธนูทองฟ้าผ่า
 ชาด ๆ ช้างชักฮอเด็กแกลงเสียงเ็นว่า
 ขอส่นอยกุเถ็น เพ็นว่าคนขี่ไ้คำฮู้บ่อมี
 ปัญหาตีว่าเป็นคำฮ้าย
 ไใหญ่เป็นไพร่เมืองส่วยคองสินลั่นแห่งกู
 แหนงว่าสารตรายังปากเป็นคนเว้า
 ก็บ่อฮู้กล่าวเกลี้ยงเป็นถ้อยปากจา
 ลุงหากปะบูฮานเสียบ่อนำครองเผ่า
 คำม่วนแม้งฟังแจ้งชู้คน
 ก็บ่อตามครองเมืองแต่หลังแสงต้าน
 มาโอดอ้างตัวฮู้ผู้เดียว
 จำนายเมืองให้หนีเมื่อบ้าน
 ให้ฮู้แห่งคำฮู้ชู้คนเมื่อนั้น
 ไสส่งช้างตีเข้าบ่อหน
 งามสวนจากอดงวงเงิงชี้
 ชู้แห่งท้าวพระยาเยี่ยมล้าดู
 สองฝ่ายกำประสงค์สู้ต่อชน
 เกิดมาเป็นคนขายบ่อหอนหนีไผ่นั้น
 งามขัดไ้เงิงวงชี้เกี้ยวกอดงา

น้ำพระเนตรย้อยนำเจ้าพระยอนนาง
 ดีก็ลมพานพัดดอกไม้ให้หอมปลิวเปื่อง
 หลายหมู่ฟ้อนเลียนล้อมแกว่งไกว
 คุ่ม ๆ กลองเสพตีเมื่อหน้า
 พระกัตั้งต้ายล้อมเวียงแก้วท่งเพียง
 องค์โกรพราชายกยื่นมือพลอยชี้
 ที่นั้นเป็นปีกซ้ายการะธาท้าวแต่งมา
 ที่นั้นเป็นทางขวาแห่งบาไทยท้าว
 แม่นพระยาการะธาผู้เป็นเจ้าเที่ยงจริง
 จาระจาเดินบอกเสนาพร้อม
 กำปีกซ้ายชนซ้ายอย่าหน
 กุจักชนลองแสงต่อพระองค์มีย่าน
 มันเป่งย้อยวงชี้ซวดแข็ง
 คุ่ม ๆ กลองเสพตีโยงซ้อง
 มันเป่งย้อยเมมาบ่าลวงขอ
 โยมกุถ้อนตอมหลวงไ้วยอเว้น
 บ่อแก้ไ้ยังเกศนากู
 ตั้งแม่นขาวแนวเชื้อเป็นลูกชาวดอย
 เชื่อนำบ่อฮู้แห่งปัญหา
 มึงนี้เหมือนดังกาโกฮ้ายดำ ๆ ตัวถ้อย
 พระยาโกรพเ็นแกลงตอบเสียงสูง
 บุพเพพันราชสารไซ่ข่าว
 บัดนี้ลุงเล่าปากเลี้ยวสารกล่าวปัญหา
 ยังว่าเป็นขุนเผ่า บูฮานควรจำจื่อ
 กุจึงบ่อเกี่ยวแกย้งแห่งปัญหา
 อ้างว่าดีหาญแท้ชนพลายดูก่อน
 พระยาการะธาไ้ยินคำคุมเคียด
 ชาด ๆ ช้างวางผ่าผยองชน
 เหมือนดังงั่วตีเข้าเทียมกันพำแพง
 กงจักรแล่นเข้ากลางวงเสียงสนั่น
 บ่อมีหนเฟื่องหน้าหลังลำทั้งระอา
 พัดไ้เข้าชนกันสองเล่า
 คิ้ว ๆ ช้างมันเป่งทั้งสอง

รือจักถองหนีกันบ่อเป็นตาอัน
 หมากเฟื่องฟ้งนายท้ายแกว่งสะเด็น
 เลิน ๆ ชัดข่มเต็งแทงซ้ำ
 งวงแทงซอดลงย้อยเลือดไหล
 พระยาการเถาะลึงขอคำแกว่งทวยแขนพ่อน
 เรวนี่ผู้บ่อฮู้ว่าเฒ่าขนาคกล้าชนข้างชวดดี ก็รือ
 ไผ่ผู้ต้องต่อนหน้าตายไข่ขาดขวัญ
 มา ๆ เยอเข้าชนเดือเจ้า
 ฮีบนุ่งขึ้นซูลีกัมขาบกุ
 คอยดูตายล่าดูตายดู
 ทั้งปีกซ้ายมวลงพร้อมหมู่เดียว
 ยน ๆ เริงยาดกันเมื่อบ้าน
 ฮีบให้ตั้งต่ายล้อมเวียงแก้วตีแม่แมม
 ผุ่งหมู่อาฮองฮองขึ้นในเลียนไว้
 คั่นว่าเขาหากฮู้ดำตันก็แม่นกรรม

พระยาการเถาะเปื่องขอตีโกรพราช
 ชาด ๆ ช้างพระบาทการเถาะ
 ถึกจักรแก้วกงไกรกวดโลก
 เลยเพียงฮ้องสะยานแล่นกลางนา
 เพ็นหากลือภูแหล้วมาวนหาเว้าเรื่องเรว
 ดีท่อมุงคุลช้างธนูทองฟ้าผ่า ภูนี้
 คั่นว่าฮู้ข่าวฮ้ายประสงค์คั่งเดินหา
 คั่นว่าเป็นหญิงแท้หาสะไบมาเปียง
 สะพู่หน้าพระบาทโกรพ
 หลิงเห็นสไบเปื่องหัวขวถึกถอด
 สัว ๆ พร้อมเลยเล่นสน ๆ
 โกรพท้าวถึงสถานผาสาท
 น้ำมอกไ่ว้ตันแห่งปักตูหลวง
 อย่าให้เขาหลอนเข้าในเวียงเทวราช

ตอนพระยาการเถาะแพ้สงคราม

เมื่อนั้น สัว ๆ เปื่องพระบาทการเถาะ
 แจม ๆ ยังไล่เรวจริงแท้
 ได้ของบ้านเมืองท้าวเที่ยงจริง
 ปราการคูแห่งเวียงระวังต่าย
 วัดอาจตั้งบูชาสร้างสืบมา
 อาฮามงามดั่งดาวดั่งสัฟ้า
 ชาวหมื่นนักปราชญ์เจ้าวางไว้บ่อสูตรเขียน
 ขนึ่งใจคืออยู่สูลิงหนองหนอง
 พานมโนจงใจเลื่อมใสดอมแก้ว
 วรญาณที่ปเจ้าครองนั้นเล่าคณิง
 มึงจงเมื่อแหมผู้ก่งพื้นกายพุนเทียวเปื่อง
 ชินใจเมืองส่งมาเดียนี่
 เอาหัวนั้งบ้านกินเหล้าเมื่อแคน
 ทั้งปวงมาส่วยกุจริงแท้
 เมื่อนั้นราชทูตย้ายเฮียงม้าฮีบไป

เทปะกันม้างกวดดิงชิงยาด
 พระก็หลิงล่าเยี่ยมผายผ่อเวียงหลวง
 หลิงเห็นเมือง ๆ เลื่อมปลายสูงธาตุใหญ่
 เห็นทั้งสมณอยู่สร้างเขียนฮ้าครองธรรม
 เห็นทั้งพุทธโธแก้วผิวคำดูอาจ
 ชด ๆ น้ำชลเนตรนองตก
 ผู้ใส่ท้าวคิดไผ่ระมนต์
 ย้านว่าเป็นเวรฮ้ายภายลุนถนอมตอบ
 พระจึงจระจาต้านราชทูตสองเฮา
 ให้ฮีบแก้ในเรื่องปัญหา
 บ่อมีกุจักตีพลายเข้าชุมชนชิงยาด
 เอาทั้งข้ามหาดพร้อมทุกส้าหญิงชาย
 แจม ๆ ต้านเสด็จคำโอวาท
 ชาด ๆ เข้าหลายหลั่นดงดอน

หลังเห็นไพร่ขวางหอดอกดวงโฮยเข้า
 ปานนี้สมว่าเพิ่นสวดใกล้ชมแก้มต่อนเสนห์ แลนอ
 เขียมก็วอย ๆ คิดอืดุนน้อง
 พี่ก็ฮักยิ่งเพี้ยงเมียน้อยกะบ่อปาน
 สองพระนางเป็นหลานนายกอดนอนตางอ้าย
 ยามอยู่ในแห่งห้องเขาที่วงกต
 มั่นก็ขวอนไหววอนเมียว่าอย่า เขาถ้อน
 จักควไปเข้าห้องดงใหญ่ไพขวาง ไต่ได้
 นางก็ไซคำด่านโมโหกริ้วโกรธ
 มึงบ่อไปหาได้ทาสีใช้ช่วง
 ในช่วงกว้างปางเมื่อมหรสพ
 อย่าสอพลอผู้ผมไล่ในใจตกปาก
 ใจอ่อนน้อมพ้นแห่งโดยดอม
 ภูนี้บ่อแม่นซู้สามถ่านพอสมใช้ชั่ว สันนั้น
 ธรรมชาติกล้าดวงอาชญาเพชร
 อันจักมาตายกำภายหลังบ่อประเสริฐ
 เมื่อนั้น ผ่าน ๆ ม้าเพิ่นแขวนคอนั้นหึง
 พุง ๆ เข้าปักตูใหญ่เวียงหลวง
 ราชาไดยินคำฟ้าวฟัง
 ให้กล่าวแก่ในเรื่องปัญหา
 ใบบ่อผายเห็นแจ้งปัญหาตรัสสอ
 พระบาทเจ้ากลั่นโศกโสกา
 เหมือนดั่งโสมนาสร้างเฮียนธรรมดวงประเสริฐ
 เป็นดั่งภูเกิดได้เป็นใหญ่บุญสูง
 ฮ้อยว่าอินทร์อยู่ห้องหนแห่งดาวดิงส์
 เป็นไต่แท้พระยาเอนฮัดเหตุ
 แต่นั้น ยังมีราชบัณฑิตผู้หนึ่งนั้นมียุติคิดชอบ
 เสวยเมืองตาฟาดไว้เขียมอาจเมยมา
 นวลฟองงามดั่งจันทร์ทะพานแม้ง
 คืดค้อย ๆ คณิงน้องบ่อเห็น
 ตางดั่งเขียมชมรสกลืนพระนางภายในบ้าน
 เหตุบ่อแล้วพระเมืองไซ้เข้าหา
 เพื่อว่าคำเมืองมาคล่องกันยินน้ำ

นายก็คิดถึงน้องสายสมรชูคั่นกายพูน
 อิตถิรัตนาคแก้วทิพยอดดวงศรี พี่ได้
 อีตูคำกองแก้มปานทองเลียงหล่อ เขียมได้
 อันว่าเจ้าอู่แก้วคำหยาดตาไหล พี่ได้
 อีตูสไปเบี่ยงเลื่อมคำชาวแพงมาก เขียมได้
 พรหมณ์ก็ชมเมียวอย่ว่าไกลยีน้อง
 ข้อยแอ่งเฉาะหลังซำบ่อแข็ง
 บ่อแม่นนายดงให้ไปมาได้
 สั่งว่ามาซี่ย่านคำแก้วชะรา นี้ได้
 ภูจิกเอื้ออดย่องไปเหล่านหมผู้ชาย
 ยุทางเขาเขยชมมึงจักล่าดูตายดู
 ย้านว่าเมียเหล่านซู้เสียฮ้างจากตัว
 ก็บ่อชินคำเมียอาชญามันไซ้
 ตั้งแก่กันไซ้ชะเมืองเจ้าอยู่หัว
 คมปานขวานดั่งธนูทองฟ้า
 ภูจิกไปตายกำภายหลังหน้าเพิ่นหากชม
 หลังเห็นเวียงใหญ่ตั้งเลียนต้ายเมฆสูง
 ฝูงนายอวนแขกเมืองทูลท้าว
 โกรพเจ้าจาด้านซู่พระยา
 เส็งเสนาซู่คนทั้งค้าย
 ซู่คนนอบนั้วทูลเจ้าว่าโดย
 ตั้งหากกรรมกุนอเกิดมาปางนี้
 ย่อนว่าได้บวชเป็นพระแล้วคำฮู้ไปขวาง
 หลอนว่าเป็นราชาอย่าหนีแถวถ้อง
 นิระมิตบงบ่อให้มีผญาแก้
 ซู่เพื่อค้ำคณิงฮู้ง่ายตาย
 ยังมีพระยาตนนั้นชื่อว่าเอกราชา
 นระอีตูเจ้าหลานชอยคำหยาดผิวขาว พี่ได้
 เจ็บที่มาไกลหลังไกลพระรามจวบพิढ़ว่า
 พี่ก็เอาดอกไม้ไว้ทูลแทบเพี้ยมอก
 ปางนี้สงครามกั้วการเคียกยิ่งใหญ่
 ว่าจักขึ้นอาชญ์ย่านคอขาดสะเด็นตก
 ทุกซึกก็ใจแท้ไกลพระนางฮามขบ

เหมือนดั่งพีจักตายจากน้องพระนางพันบ่อเห็น
 ยิ่งว่าเป็นคนชายค้อยแจ้งใจเยื่อน
 จักคืนก็ย้านเพิ่นว่าทวนหน้าหน้าแห่ง
 นางก็จำพรหมณไปคั้วเดินดงกว้าง
 ดอมพระเวสสันดรเจ้าลุ่มฟ้าปางนั้นแต่ปฐม
 ทำวนั้นเป็นแนวเชื้อพรหมโณชาวเทศ
 ทำวนั้นเคยกล่าวแก้อย่างแห่งปัญหา
 เมื่อนั้น ม่าย ๆ หน้าพระราชโกรพ
 เหมือนดั่งเมื่อถึงห้องนิระพานดวงประเสริฐ
 เสาฮีบให้แต่งตั้งสะเภาใหญ่ไปเปื่อง
 พระให้ทันขุนตาน้อยเสน่ห์สาวหลังล้ำ
 พระก็โอวาทด้านสอนสั่งสองนาย
 ยังมีปัญหาแท้เป็นคำอันหลากหลาย
 ขอแก่พระบาทเจ้าผายโผดภูษา
 ปัดตะเพณิพื้นเมืองไกลฮ้อยโยชน กิตติอัน
 แต่นั้น สองนายน้อมเทียนถวายลาบาท
 มื่อนั้น พระยาสุสสะหลาดได้นางนาถบับพาวันตี
 หลังเห็นฟองขาวน้ำทม ๆ ฟองฟาด
 ผ่อเห็นจันทร์แจ่มแจ้งสากลโลก พุ่นเยอ
 กิตติกาบันเป็นเมืองเอกราช จริงแท้แล้ว
 เบ็ดชื่อไว้แมนแห่งดาววิ
 ดีท่อมพานพื้นปฐวีไหวหวั่น
 ลมหอบอุ้มสะเภาเล่นตามลม
 ลมพานต้องสะเภาทองหงวยเหียง
 มหาปลิงและปลิงคะลาขมชื่น
 หื่น ๆ ก้องสมุทรใหญ่วังหลวง
 หลังเห็นอง ๆ เหลื่อมเมืองหลวงเอกราช
 เปื่อง ๆ ตั้งสงสาตเสาสสูง พุ่นเยอ
 แผ่ง ๆ หน้าท้าวชื่อขุนตา
 เขาก็มาถึงถ้อยใจบาปหายเสีย
 อันนี้เฮามาด้วยคำเมืองเหตุใหญ่
 หลังเห็นวันสวขขึ้นเขาทองเฮืองโลก
 ยิ่ง ๆ หน้าผูงบ่าวโดยคำ

คั้ว ๆ น้ำตาหลังไหลตก
 มานานี้ภูเขาสมรุใหญ่
 ภูนี้คือดั่งชายถ้อยเฒ่าผิวแห่งอะมิตตา แลนอ
 ไปขอกันหาน้อยชาลีสมสะอาด
 เมืองพาหะคนอนฟากสมุทรหลวงกายพุ่น
 ท่อว่าพระยามุลตันได้ขออ่อนท้าวมาเลี้ยงยุคแทน
 ควรที่เฮาไปถามต่อพระยาภายพุ่น
 ชั่ว ๆ ขมชื่นบานจาต่าน
 ปานดั่งได้อาบน้ำยามฮ้อนสว่างใจ
 สองนายโดยอาชญุยา จริงแท้
 ทั้งขุนจันทะจรชู้ชิงซ้อนฮีบมา
 ถามข่าวพระสหายพอนั้นแสนที่พุ่น
 พากระถาไซ้มาให้ช้อยหา
 คำแสนมาฝากสหายพอฮู้
 คำฮักฮาย่าม้างปานไกลฮ่วมเหือน
 ได้ฤกษ์ย้ายสะเภาพร้อมแมนยาม
 วันอังคารเมื่อยามแลงค้อย
 สะเภาเล่นเต็นลมต้องแกว่งกระโดง
 ดีท่อมเมฆสว่างแจ้งดาวล้อมส่องใส
 สองนายบอกบ่าวน้อยเตือนตั้งแต่งกระโดง
 ย่าให้หนีดาววิแมนเมืองพระองค์แท้
 สมุทรฟาดพื้นฟองน้ำท่อกู
 เสากะโดงไกวดั่งกันกับหลักต้อน
 หลังเห็นปลาอานนท์แกว่งหางเหินบ่อน
 ทั้งปะปลิงคะลาออกขมเหล่านชูตัว
 สะเภาไปเปื่องพัดตาจริงแท้
 งามเอื้อเคื้อดูลั่นลั่นตา
 สองนายถึงท่าเพียงเขายัง
 จาระจาผายต่อขุนจันทรน้อย
 พระยากียินดีดอมเชิงธรรมเทเจ้า
 ตั้งให้แมนมื่อนั้นรามนั้นจึงดี
 สองนายจัดบ่าวน้อยเมื่อไหวล่ำมเมือง
 เร็วพลันถึงล่ำมเมืองแกลงถ้อย

ล่ำมก็ฟังกลอนเจ้านำคำจำจื้อ

ก็จึงให้ทูลท้าวพระเจ้ายอดเมือง

ตอนชาวเรือเข้าเฝ้าพระยาเอกราช

มหาเอกราชเจ้าผายโศดภูณ

ล่ำมก็ทูลขุสึนี้วาลงเลยแล่น

พระบาทให้ทันอ่อนสองศรี

แต่นั้นขุนตาซ้องสาวคอยหลังล่า

แพ่ง ๆ พร้อมฝูงบ่าวเดาตา

ล่ำมก็พาอวนท้าวสองนายยัระยาต

ตาวาดไว้เหลียวพาดเล็งแล

กลางพ่องลักเจาะฮั่วฝาเหือนหลังล่า

กลางพ่องหอมแก้มคิ้วแบ่งป่นโลมตา

กลางพ่องมาเปื่องฟ้าวโตนซานเด็นแล่น ก็มี

กลางพ่องเวิง ๆ ต่างสะเด็นหล่อนใบหู

สองนายแยมคอยเห็นหัวอะเหย

ฮ้อยว่าน้องจึงเกิดสองเหงใจบ่อเที่ยงทอลอนมา แลนอ

สั่งบ่อบายตัดถิ่มเครือหลังเสียขาด

สาว ๆ ตำนจระจาแกลงตอบ

เยียวว่าสองพระบ่าวเจ้าผายโศดภูณ

น้องพินนี้ไสยงบริสุทธิ์

เยียวว่าสองพระหากมีเครือซ้องภายหลังเกี้ยวกอด ปางนี้

ลาเมื่อคืนอย่าให้ซูลาวหมัดตึงผม แต่เนอ

น้องพื่อเคยชมซ้องไกลสองหลงเกิด

หลานว่ากินข้าวน้ำเคี้ยวหมากกลืนสะมัก

อันนั้น ขวัญน้องเมื่อเทียมซ้องเทียมสองหัตถบาท

ให้น้องหอมกลืนเจ้าฮุดพระบ่าวทั้งสอง

สองนายตำนานจระจาแกลงตอบ

ไผปอนบริสุทธิ์บ่อหอนมีเครือพานก็จั่งเดินมาไหว

เครือหากมันพันขึ้นก็หากยัง

เครือพันเครือกอดซอนใบซ้อง

ยามเมื่อลมวู้ตองไกวค้อมอ่อนนวน

บ่อทะลอนจากรายในมีหมื่นลำเลียนต่าย

ให้ฮีบอวนสองนายมาเฝ้าภูวันนี้

ไกวแกว่งเหลื่อมวิฟ้าวฮอดสะเกา

ยามดีเชิญให้เมื่อเดียนนี้

ทั้งชมจันทร์จอดซู้ซ้องซ้องแข่งดี

ยน ๆ หามพเนียรคำฮีบปุนไปหน้า

ตางกายแก้มสะไบผ้าลากเชิง

สาว ๆ ซึงยาดกันมาเยียม

บางพ่องอ้อมลูกน้อยกลางเล่าจูงหลาน

ผ่าน ๆ งามดั่งควายตมกั่ว

ซิ่นและผ้าสไบซ้องขาดเชิง

หนามเกาะผมเฮียฮวยฮวย

ฮี้ดู ๆ มาพื่อจูบน้องเขยอ้อมซ้องเฮง

ลอนทอแยงเชิงมาเล่ายังเครือแท้

อย่าให้ฝ่ายพุ่นพระนางเจ้าสั่งมา

แข่งว่ามีที่ซ้องบ่อเห็นเจ้าแจ่มเสน่ห์

ก็จั่งมีคำเคืองฮี้ดูตนเจ้า

แม่นว่าไยของสั่งบ่อมีพานพ้อง

สมว่าเมียและซู้ผ่นฮ้ายเคียดพุม พุ่นแท้แล้ว

อย่าให้เมียกุมตึงจิกผ่นตึงทั้น

ลาดได้ลิมอ่อนน้องทวงสะอื่นจ่มหา

อย่าเตียนติดาประจานขวัญซ้อง

ทั้งเล่าเชิญขวัญสองพระบาวมาฮ่วมห้องดอมน้องเมื่อพลอย

มีแสงยามเมื่อมาพลอยแล้ง

ลอนทอเกลี้ยงต่อหน้าหนีแล้วเล่าทาน พินอ

น้องหากบ่อภูณแท้ทอลอนจาเกลี้ยงปาก

ลมวู้ขึ้นเกี้ยวค่าง ๆ อยู่พันเครือ

ล่ำเผื่อผิ่นแผงเพื่อล่ำอยู่

เหมือนดั่งศรีอ่อนฮ้วนม็กมวนในใจ

ไผกลายแท้เห็นปรางค้งามดูอาจ

จักเอาก็เอาบ่ได้ตายดูล้ำดู
 คือตั้งดวงบานงามบ่หอมโฮยเฮ้า
 แมงพู่เข้าดูแล้วเล่าหนี
 แสนก็อกองโกฏู้คำเลียนไว้
 หนักยิ่งเพียงผาล้านเก็งเสมร
 ไผจักมีกำลังแบกแกนยอได้
 ยำขม่อมผู้เป็นเจ้าของให้แล่นเปื่อง
 ทม ๆ ฝนล่องลงสยองก้อง
 ทานโทษทอดขมน้องแต่ขวัญ
 บ่อไซ้คนชายนอ้อแม่มองตายดู
 หากจักฮองบาททั้งาวตางเจ้าบ่อให้เคื่อง
 เพื่อว่าซากจวบสองพระบ่าวเจ้างามย้อยต่างเมือง
 หรือจักคอยดูตายตั้งหมาคอยกาง
 แขนก่องเหลื่อมวิแล้วแก่งไกว
 นำทางเถิงหน้าครองพระเมืองเจ้า
 นบพระราชาเจ้ายืนน้อมยืนถวาย

เพื่อว่าเมียเฟิ่นพร้อมแต่ว่าผัวเหิง
 หลอนว่าบานตายคูฮิมทางดูอาจ
 เหมือนดั่งสองพีมาจวบเจ้าทิพตอนคำสุก
 เนียน ๆ ยากหลอยเอาอุ้มแล่น
 คือตั้งมหาแผ่นพื้นอันใหญ่ธรณี
 เพื่อว่ายังเคื่องแค้นคำเมืองใช้ฮิบ
 เหมือนดั่งอากาศฟ้ามุงอยู่เหิงหัว
 ยังกลัวย่านคำเมืองอันใหญ่
 เมื่อนั้น สัว ๆ พร้อมสาวอะเห่ยหัวนั้น
 มากล้วย่านดวงคมยังขม่อม
 เพราะว่าเคื่องมโนน้องอันคึงใจจักขาด
 บุญเฮี้ยยังจักชักขอให้เป็นมิ่งผัวขวัญ บ่อนั้น
 เมื่อนั้น สองนายฟ้าวนาทางย้ายย่าง
 ฟ่าง ๆ เหลื่อมสะไบช่ายเชิงคำ
 เล่นเทินท้าวสองนายกัมخاب

ตอนพระยาเอกราชทรงต้อนรับราชทูต

ม่าย ๆ หน้ำมหาเอกราชา
 ขัว ๆ ทักกล่าวถามเถิงถ้อย
 พระสหายพุนยังค้อยสร้างเมืองบ้านสำราญ แต่รือ
 ไผยังเป็นลำชายเื้อนแข็งตางเจ้า
 บ่อให้เคื่องเสี่ยวช้อยเสวยบ้านแต่งแปง
 (โอนอ สารนี้ชื่อว่าคัตพะมานแก้วก่อง
 สารของอ้ายผู้อนพลอยกลอยพระทัย
 สมสนิดติดต๋อตั้ง
 เสาเสมรเป็นคันเหล็กจาร อ้ายจั่งได้วงวาดไว้
 สหายจิงจำสองนายเบิกสะเภามาพิ
 นบนอบนี้้วยถ้อยถ้อยเล่ากลอน
 ตามครองเมืองแต่หลังแสงตำนาน
 พระยาการะเถาเจ้ากายพุนแต่งมา
 เอาใบบัวห่อใจเมืองช้อย

มารือสองนายใช้ราชทูตพระสหาย ภูเอี้ย
 อันหนึ่ง อามาศย์พร้อมทุกสำเสนา
 ไผยังผายเหินแจ่งปัญญาตรัสเหตุ
 อันหนึ่ง เป็นเหตุด้วยประการสิ่งสันได้ ฯลฯ
 โอนอสาวเอี้ย อ้ายก็บายเหล็กจารได้มา
 ไกลพระทัดหัตถบาตราขนิมย์
 น้ำสมุทรเป็นน้ำแถมอ้ายจั่งได้ขีดเขียนสาร
 ขอให้้องนาถไท้อย่าฟ้าวฝืนเป็นไฟ แต่ถ้อน)
 เมื่อนั้น ขุนตาต่านอธิบายฮับพากย์
 อันว่าสหายบาทพินเสวยราชย์ในครอง
 ท่อว่ายังเคื่องด้วยปัญหาอันหนึ่ง
 ยังมีพานระฮ้ายตัวหนึ่งลักหนีไป
 พามาเข้าเมืองหลานล้อยู่

ให้แก่ได้ขึ้นช้อยเที่ยวเปื่อง ว่าอัน
 จาระจาชมขึ้นหัวหมุด้าน
 ผุ่งเฒ่าแก่พร้อมทั้งน้อยหนุ่มฮาม
 เขาก็ยังเคยฟังเหตุการณ์เมืองบ้าน
 ผุ่งหมู่ขุนหนุ่มอ้างตัวฮู้บ่อถาม
 ก็บ่อเฮียนถึงถองฮึดครองคำฮู้
 ชุ่คนชุ่เล่าย่านกวนย่องว่าดี
 ก็บ่อมีปัญญาหยั่งถองถึงฮู้
 ก็ท่อกิดถี้ให้คำฮู้ต้มมองอ้างโอดตัว
 ผญาตัดความหยั่งถองถึงฮู้
 สหายทั้งเสนาชุ่คนทั้งค้าย
 จ้งให้เผื่อช้อยข้ามแม่น้ำมาฟ้ออดพระองค์
 ตางให้เป็นแก้วปาเกียรเชิงฆ่า
 ตางให้ผากฎเมื่อฮอดฟ้าถึงที่เมืองอินทร์
 เป็นชุ่เท่าจักรวาลทั้งสี่
 เมื่อนั้น พระบาทเจ้ามหาเอกราชา
 ฟังเยอสองนายใช้ราชทูตแพงสหาย กูเอี้ย
 อันว่าใจเมืองแมนหลานสาวลูกพระยาภายพุ่น
 โสภาพเพียงเสียเลศลวงกล
 อุปมาแท้คือใบบัวห่อ
 พระหากบ่อผายเห็นแจ้งวรญาณตัดเหตุ
 เมื่อนั้นเห็น ูก้องอากาศกลางหา
 ผายเทียนพร้อมมัลลาคำหว่าน
 บูชามหาเอกราชท้าวแก้วแมนเป็นผญา
 คัมภีร์แจ้งแท้กุสะลังแวนย้ง
 แก้วแมนแท้เทวดาหวานบูชา

เมื่อนั้น ม่ายๆ หน้าเอกราชราชา
 สหายบ่อเล็งดูหน้าเสนาฐานต่ำ
 เขานั้นธรรมชาติเชื้อเฒ่าเก่าบูฮาน แท้ค้าย
 ท่อว่าบุญเขาน้อยถนอมตัวลื้ออยู่
 ลอนท่อสันทาบแพ้งิงยาดเป็นขุน
 ท่อว่าราชาป่องเป็นขุนยศใหญ่
 ยามเมื่อเป็นเหตุฮ้ายการณใหญ่มาเมือง
 ลอนท่อรราชาให้กินนาฏวานถ
 ก็บ่อเป็นสิ่งนักปราชญ์เชื้อขุนเก่าบูฮาน
 เมื่อนั้น ขุนตาฮับพากย์ด้านทูลบาทพุทธ
 ไผบ่อผายเห็นแจ้งปัญญาตัดส่อง
 สหายแพงฮักไคร่ประสงค์ดอมเจ้า
 เอาใส่เกล้าตางแก้วแวนแยง
 ทั้งเมืองพรหมขึ้นชมพระธรรมเจ้า
 เทวดาได้แล้วคำฮู้สืบต่อไปเจ้าเอี้ย
 ชั่ว ุไขเกศนากลอนแก้ว
 เชื้อจงจำจื่อไว้เมื่อไหว่ท่านสหาย
 พานะระได้คนฮ้ายแกมโจรปล้นแย่ง
 ใบบัวเชื่อว่ามนต์มันฮู้
 ฮ้อยว่าลูกแต่พุ่นมาฟ้ออดสหาย
 เชื้อจงเล่าแต่ภูเบศร์ให้คินงฮู้ฮับขึ้นว่าเนอ
 เทวดาชมขึ้นดียอย่อง
 ข้าวตอกลั่นโองกว้างฮู้ฮ้อยเอื่อง
 สองนายเห็นอัศจรรย์ยอย่อง
 ผญาเล็กแลบแท้คินงฮู้ฮ้อยเห็น
 ตั้งว่าบุญตามีกิจจ้งมาเห็นเจ้า

ตอนท่านขุนทั้งสองเรียนธรรม

เมื่อนั้น ขุนตาพร้อมขุนจันทรทูลบาท
 เชิญพระโอวาทซ้าสอนสั่งหลายประการ
 อันว่า ฮากเมืองนั้นแมนอันใดเป็นฮาก
 อันว่าตาเมืองและหมู่เมืองอันหลากหลาย

นบพระราชเจ้าขอฮู้ฮ้อเอียน
 เชิงปัญหาจ่ายคดีเมื่อหน้า
 กับทั้งเทวดาแดดได้อันใดแท้เพียงจริง
 ผิดว่าเพิ่นให้แก้หาแท้แมนฮ้อยยั้ง นั้นเด้

เมื่อนั้น ผู้ใส่ท้าวมหาเอกราชา
 อันว่าฮากเมืองแท้มีฝนเป็นฮาก
 อันว่าตาเมื่อนั้นปักตูเวียงต้ายแก่น จริงแท้แล้ว
 หากฮับสัพพะสิ่งคำรหัสอนตายทั้งดีและฮ้าย
 เทวดาจับขบสิ่งฮ้ายหนีวันบ่อให้มี
 ทั้งสองเชื่อจื่อจำเมื่อหน้า
 ขอพรเฮียนจ่ายคืเมื่อหน้า
 เชิญพระเจ้าแกลงดำนตีมกลอน
 จอมเมืองพระขึ้นชมพระทัยดำน
 คือว่าฝูงไพรน้อยทั้งค่ายทั่วแดน
 ยามเมื่อเคิกต่างบ้านชิงฆ่ายาดเรว
 ฝูงหมูโยธาโจรมารก็จั่งกลัวเกรงย่าน
 พระพุทธพระธรรมพร้อมสังโฆเป็นที่เพ็งแท้ในโลกสงสาร ก็ท่อบุญคุณเป็นเชื่อนเมืองทั้งค่าย
 ฝูงหมู่เทพาพร้อมอินทร์พรหมถวายเกศ
 นบนอบนั้วหาหม่องเพ็งพา
 ทรงธรรมสอนบ่ห่อนมีไผ่เพียง
 เทียมดั่งเป็นเหล็กกล้าอันแข็งฮุดขนาด
 ได้ดั่งนักปราชญ์ฮู้ฮึดแห่งครองเมือง
 ฝูงหมู่สองถวยถ้อยคติธรรมเทยาด
 บัณทิตฮู้ปุนปองตัดแต่ง
 คำคณิงฮู้ผญาดีดัดส่อง
 คนชวดแท้ตัดบาดเดียวกริดหินผา
 ตัดขาดฮาบชู่เปื่องเขาย่องว่าดี
 ให้เป็นที่สองนายคิดสืบเห็นภายหน้า
 อินทร์พรหมชมขึ้นโมทนาอย่าง
 พญายมล่าเยียมยอย่องว่าดี
 เทียนเฮืองลูกดั่งคนตามใต้
 สอนสั่งชอบธรรมแท้แม่นครอง
 เห็นยินดีขึ้นชมยอย่อง
 ก็จึงมาฮอดเจ้าลุ่มฟ้าเฮียนฮู้สั่งสอน
 เหมือนดั่งพระยาธรรมโศกราชาแต่ปางนั้น
 ถามหมู่ฮามาตย์พร้อมทั้งค่ายชู่คน
 ตนว่าจักยอคำพันฮอดแสนบูชาแท้

ชั่วๆ ชมชื่นจระจาต้าน
 เทวดาแดดได้พระยาเจ้าผู้สววย
 อันว่าหูเมื่อนั้นเทวดาเจ้าเขตขง
 คั่นว่าฮักษาได้พลีกรรมเลี้ยงแม่น
 อันนี้คำคนเฒ่าอาจารย์สอนสั่ง มาตาย
 เมื่อนั้น ขุนจันทรนบนอบนั้วทูลบาทภูธร
 อันว่าแก่นเมืองแท้แม่นอันใดเป็นแก่น
 เมื่อนั้น พระมหาเอกราชเจ้าเลยกล่าวชั่ว ๆ
 อันว่าฝาเมื่อนั้นแม่นชาวเมืองทวยราชภูร จริงแท้แล้ว
 อันว่าแก่นเมืองนั้นแม่นหลาวแหลนจ้าวหอ
 ก็ท่มีหอจ้าวเป็นแก่นแข็งเมือง
 อันว่าเชื่อนเมืองแก้วทั้งสามเป็นเชื่อน
 ก็หากเป็นคุณประกอบแก้ววิเศษสัพพะบุญ
 พระกัณาสัตว์ให้ถึงสุขอันประเสริฐ
 มาดีเป็นขวานและพริ้วฟันไม้ผ่าเปลือง
 เป็นอาจารย์ตัดไต่ความในก้วน
 นักปราชญ์ฮู้ป็นให้แม่นครอง
 ดุฤกษ์ล้าคือเพียงหน้ากลอง
 เทียมดั่งเหล็กแท่งกล้าตีพริ้วและขวาน
 ทั้งหมู่สาขาไม่เลือนอยู่เป็นถัน
 เขาก็เทียมเลศแท้สอนแต่พอประมาณ
 เมื่อนั้น สัว ๆ ก้องอากาศกลางหา
 จตุราท้าวโลกบาลทั้งสี่
 หวานดอกไม้ข้าวดอกสน ๆ
 บูชาท้าวราชาเอกราช
 ซ้องพระเนตรหน้าราชทูตทั้งสอง
 เผื่อข้าทั้งสองมีบุญมาก
 ลุโชคได้โดยดั่งปรารณา
 อยากฟังธรรมแท้เทศนาดวงประเสริฐ
 ให้กล่าวแก้ยังเหตุ ผญาสอน
 เมื่อนั้น เสนากัมมุสิกรถวยบาท

ว่าบ่อมีผู้รู้พลเจ้าชู้คน
 ตัวเดียวไปป่าไพรพนังไม้
 อยากเห็นคนผู้รู้ในเรื่องเทศนา
 สักโกหลังลำคุดนิงฮู้
 เสด็จฮอดด้าวดวงกว้างที่พระยา
 ตัวสูงตาใหญ่แดงพวย่าน
 มือเล่าถือสากก้อมขวานกล้าแล่นถึง
 ราชาเห็นก็บ่กลัวอินย่าน
 ทานห่อนฮู้ธรรมแท้เทศนา บ่อเต้
 เขาก็ยังเป็นธรรมชู้อันจริงแท้
 คั่นว่าให้ปาดขึ้นกินแท้เทศนา
 ก็บ่อเทศนาให้ฟังจริงแท้
 คั่นว่าทานหากเคยสิ่งนั้นก็ดีถ้อนก็บ่อขึ้น เจ้าเอี้ย
 ทานจักขึ้นเมื่อจอมดอยอยู่เทิงปลายพุ้น
 มึงจั่งโตนลงมาแม่นคอกูนี้
 ก็จิงยัระยาดย้ายปิ่นขึ้นอยู่เทิง
 ราชาเลยหลับตาฮีบโตนลงแท้
 ฮีบทะยานฮีบฮุ้มเอาเจ้ายอดพระยา
 กับทั้งนางเทวีบริวารเมื่อพร้อม
 ชูหม่มมาล่ำเยียมดูเจ้าพ่อพระยา
 เพื่อว่าเป็นใจบุญอยากฟังธรรมแท้
 สอนสั่งเจ้าบุชาแล้วจั่งส่งลง
 นิทานมีแต่ปางยามนั้น
 เฮียนฮู้ได้ดอมเจ้าสิเลิกเมื่อ
 กับทั้งนางเทวีอยู่เพื่อแผ่งข้าง
 เป็นที่เผื่อข้าอ้าคุณเจ้าอยู่หัว
 ชั่ว ๆ เสียงสั่งสอนนายใช้
 ถามข่าวพระแผ่นหล้าสหายพุ้นแต่ไกล แต่เนอ
 ให้ฮีบขึ้นใจเมืองส่งเมื่ออย่าเอาไว
 พานะระได้คนฮ้ายลักมา
 ฮวยมนต์ยากล่อมเอาพระนางได้
 เขากล่าวคำเลศเลี้ยวบังไว้บ่อให้เห็น

พระยาจิงปะไปบ้านละแห่งหอปรางค์
 เดินหาผู้เทศนาสอนสั่ง
 เลยฮ้อนฮอดไ้ที่นั้งพระยาอินทร์
 เทโวท้าวอินตายุระยาด
 กลับเพศเพียงเป็นดั่งยักโข
 ทินตาแฉ้วขาว ๆ ยาวยิ่น
 หากำฮาบห้าวเหมือนดั่งจักพินกิน
 พระยาก็จระจาด้านยักโขถามเหตุ
 เมื่อนั้น ยักษกล่าวด้อยแกลงตอบราชา
 ชาติที่เป็นยักษนี้อาหารกินคือเลือด
 คั่นบ่อให้ดูดเลือดแท้กินขึ้นอิม พอใจ เมื่อใด
 เมื่อนั้น พระยาธรรมเจ้าโสโกรับปาก
 แต่นั้น ยักษแลบลิ่นแกลงตอบราชา
 กูจักฮ้ำปากไว้ถ้ายุคกลืนกิน
 พระยาธรรมเจ้าฟังคำยักษกล่าว
 ยักษก็หยิ่งแฉ้วไว้เป็นที่ยืนกลัว
 ยักโขล่ำแลหลิงลดเพศ
 เมื่อสู่ผาสาทแก้วทิพโสตเมืองอินทร์
 นานาเหลื่อมเทวดาหลายหมู่
 มาประดับดอกไม้ข้าวตอกบูชา
 เมื่อนั้น สักโกท้าวอินตาดนประเสริฐ
 มาอยู่ผาสาทแก้วกำฝ่ายเมืองหลัง
 เหมือนดั่งสองเผือเข้ามาถองเถิงบาท
 อยู่ดีเยอม้าเอกราชเจ้าผู้ผ่านตองตัด
 ปัญญากว้างฮัจจรรยสอนสั่ง
 ม่าย ๆ หน้ามหาเอกราชา
 เมื่อเยอไห่ ๆ น้อยสองอาเมื่อฮีบ
 คั่นว่าได้ลูกน้อยมากล่อมเป็นเมีย เมื่อใด
 ใจเมืองนั้นแม่นหลานสาวองค์พระบาท
 มั่นบ่อฮู้ฤทธิ์แห่งอาคม
 อุปมาแท้คือใบบัวห่อ

ตอนสองท่านขุนทูลลาพระยาเอกราช

เมื่อนั้น แฝง ๆ หน้าท้าวแห่งขุนตา

ทั้งขุนจันทรขาบทูลขุสินี

ลงจากห้องโถงกว้างฮีบเปื่อง

สองนายถึงสะเภาจัดบายพาดาย้าย

คอยเห็นสาวอยู่เยียมฮิมน้ำลำน่าน

นางสาวเสนาเห็นตั้งถือราหูเอก

นางพองไกรกวัดผ้าสไบไปยอยื่น

เมื่อนั้น ขุนตาด่านจระจาแกลงตอบ

ก็ท่อดคิดต่อเจ้าทิพตอนเสนาหา

น้องค่อยมาเข้าห้องสะเภาอ้ายเพื่อนเฮียม

แข็งบ่อฟ้าวสีเป็นอยู่ฝื่อแฝง

ชมผิวขวัญกอดคอนอนซ้อน

พี่ก็เชิญขวัญสาวพี่น้องมาเข้าฮ่อมสะเภา แต่เนอ

ค้นว่าจักเมื่อนำเฮียมให้ค่อยลอยมาพี่

อย่าได้โตนเล่นเต้นมาเข้าสู่สะเภา

เฮียวว่าสะเภาบ่อยายลมต้องสิดาวคิน

แข็งว่ามีผิวชมบ่อมานำเจ้า

พักวาทูข้อยให้ค่อย ๆ นำเจ้ากะบ่อคอย

ดีท่อดถามข่าวเมียและซู้สองเจ้าแต่ไกล แต่ถ้อน

ถึงหลายปีจึงค่อยเดินมาเต้า

สมุทรพาดพื้นพองบ้ำท่อดเฮือ

หนาวจับใจจ่มถึงเมืองบ้าน

ฮู้ว่าเพื่อนอยากได้เมียซู้แจกปัน

พองพาดพุงทั้งม้อมิดมัว

แดนเมืองเฮาช่องใต้ จริงแท้

หลังล่ำเยียมเงาแก้วเบ้งเมือง

ขุนตาเดินบอกนายสะเภาฮู้

เฮาอย่าไป เบื้องซ้ายเมืองบ้านเพิ่นเอง

เงาเมืองเฮาส่องเห็นภายใน

พองพาดอ้อมสะเภาถึมล่องพอง

นับเป็นวันแปดหมื่นวาคณาได้

ล่ำ ๆ นี้อยอเทียนลาบาท

เฟื่อง ๆ เหลื่อมวีแวงไกรกวัด

ดีท่อดลพพานต้องสะเภาไปไว้ ๆ พุ่นเยอ

บางพองอ้อมลูกน้อยทั้งเล่าจุงหลาน

นางพองฟ้าวถือต่างปากเดียว

ผิว่าเป็นชายแท้ให้คินมาเอาก่อน

อันว่าเมียลูกน้อยภายอ้ายก็บ่มี

เชิญสายคอค่อยลอยมาพี่

ทุกซีกะใจอ้ายภายหลังมีมาก

ค่อยอยู่ดีเยอ แพ ๆ หน้าน้อยหนุ่มสาวฮาม พี่เฮีย

ปางนี้เฮียมก็มาเห็นเจ้าคอยตายแล้งเปล่า

กับทั้งขวัญสาวแม่ฮ้างผิวปล่อยวางเสีย

อันว่าขวัญเมียซู้ชนผิวชมเพิ่นจูบ

เกรงท่อดผิวขวัญเจ้ามาตีนาคา

เมื่อนั้น สัว ๆ พร้อมหัวอะเหยนั่นเนอ

พระทะเลอนलगวเข้าเชิญขวัญเมื่อเพื่อ

เมื่อเยอโหมฉลาท้าวทั้งสองเมื่อฮอด

อย่าได้ต้องบาดค้อนซู้เกากวนดี แต่เนอ

แต่นั้น วาโยต้องดีสะเภาอ้อมเล่น

พั่ง ๆ พร้อมผุ่งหมู่ชาวสะเภา

ปานนี้ราชาเจ้ายังแข็งเมืองอยู่ บ่ได้

ปางนี้สะเภาหลังน้ำกลางวังสมุทรใหญ่

บ่อฮู้จิมก้าอันที่ทางไป

เมื่อนั้น ยอดตาดั้งหัวสะเภาแยงแว่น

คอยเห็นเฟื่อง ๆ เหลื่อมเบื่องฝ่ายภายขวา

เงาเมืองอยู่ฝ่ายข้างเฟื่อง ๆ พุ่นเตอ

ให้แต่งตั้งกระโดงปิ่นเมื่อขวา

ดีท่อดลตติต้องดีปลายกระโดงปิ่นเล่น

ย่อง ๆ ข้ามสมุทรใหญ่คราวไกล

คับคาค้ายถึงเมืองโกธพรราช

ผูกบ่าน้อยเห็นบ้านอุ่นใจ
 เสียงสะเทือนฟ้าทว่าหลวงพระเมืองเจ้า
 หีน ๆ แล่นฮับซุ่มต้อนจูบผัว
 ทั้งขุนจันทร์ฮีบจาโลมซู้
 เพื่อข้อยให้หาแท้ซู้วัน
 พระเมืองยังแข็งเมืองบ่อชิงเอาได้
 ตูข้อยนอนล่องค่องฮามข้าวขาดแลง
 คอยสะเทือนมาซู้วันคองเจ้า
 ตูข้อยคองอยู่แล้งทั้งให้จุ่มหา
 บ่อแม่นไปเทียวแอ้วหาซู้คั่วชม
 ราชาพระให้ไปเปื่องฟ้าว
 หลวงจกต้องบาดซ้องนอนให้จ้งตี แท่นอ
 ทั้งขุนจันทร์จอดซู่ซ้องนยาตชม
 เมื่อบังคมขาบถวายพระเมืองเจ้า
 พระก็ถามข่าวมาเถิงเจ้า
 ปารมีธรรมสั่งพรมาเกื้อ
 ตรัสสองแง่คณิงฮู้แม่นครอง
 คนฮ้ายฮู้มันต้อฮู้มกอดเอา
 เจ้ากล่อมกลิ้งคือซู้กอดนอน
 ฮีบไปขึ้นใจเมืองส่งเปื่องฮายารอไว้
 สหายเจ้าสั่งสิ่งนี้เพื่อข้อยจื่อมา
 มาค้อย ๆ แยมตาหน้าขึ้นบาน
 ยังค้อยทรมานเสวยเมืองบ้าน
 ไผผู้เป็นลูกชั้นหลานน้อยต่างเมือง บ่อเด
 ให้ฮีบผายคำมาบอกกูเดียวนี้
 นบนอบนี้ว่าทูลเจ้าขาบลง
 ชายธนูลักแต่เมืองมาพี่
 ข้าพรำพร้อมเอาข้าขึ้นถวาย
 กลัวเกรงฟันขาดเสียชีวังม้วย
 เหมือนดังบุญชักน้าวนำให้แทบสิ้น
 ทั้งสองขาไผตผายผองถ้อน
 อย่าให้เห็นที่คำฮู้ตื่นข้าขอพร้อมพรำถวาย

ไย ๆ จอดสะเทือนใหญ่แถมสมุทร
 ผูกหมู่ซู้เมียขวัญลูกอ่อน
 ซะซ่อนหน้าท้าวซื่อขุนตา
 คิดว่าเสนาหาแก้วเป็นเมียเพิ่น
 สะพุ่น้ำเมียฮีบฮับขาน
 ทั้งวันให้ทั้งคืนคิดฮอด
 ง่องอยู่เฝ้าผายผ่อแถมสมุทร
 คิดว่าสองพวณเจ้าเอาเมียเมืองเพิ่น เสียแล้ว
 ขุนตาพร้อมขุนจันทร์ต้อนตอบ
 อุบาทว์ฮ้ายบังเกิดในเมือง
 สั่งว่าภัยคำตายนวงหัวหาเหตุ
 เมื่อนั้น ขุนตาซ้องสาวคอยหลังล่า
 ลูกย่างย่ายยวระยาดทั้งสอง
 ข้าทอดถ้อยมหาเอกราชา
 สหายเจ้าพันทศราชตั้งตนอยู่ตามธรรม
 ปัญญากว้างหลังเห็นผายเพื่อ
 เจ้าว่าหลานหญิงการะถาพันราชาพระราช ภายพัน
 มาถวายให้เป็นเมียยังข่ม่อม
 อันว่ามีจริงแท้เป็นดังหลังเห็น
 อย่าให้เสียเมืองบ้านกวนเรวชิงยาด
 เมื่อนั้น ราชเจ้าพระยาหลวงโกรพราช
 ขอบใจที่พระบาทเจ้าสอนสั่งเชื่อมา
 พระจึงถามสาวไชนงฮามสนมหนุ่ม
 พระบาทเจ้าฟ้าใหญ่การะถา
 เมื่อนั้น สาระถาน้อยนางงามสมสะอาด
 แม่นข้อยน้อยหลานแห่งการะถะ
 พานะระน้อยแห่งเสนาเมืองราชภูริ
 เมื่อจักเล่าแต่พื้นบาทลียานโกรธโกธา
 ขอพระพรแก้วแต่บาทาธุลีบาท
 ขออนุญาตถ้อนพระบาทภูณ
 ขอให้ถึงสุขได้ปรารถนายศใหญ่

ตอนพระยาไกรพทรงลงโทษเสนาบดี

เมื่อนั้น พระอวยหน้าเหลียวป็นไปไกล

ในทรงคือคูโพงทะลอนเยื่อน

บ่อฮู้ว่าคนถ่อยฮ้ายกะอยู่ได้เพิ่นถวย

บ่อฮู้ว่าภายในคนนอกแปงปะทัยเกลี้ยง

คนถ่อยฮ้ายจริงแท้หมดเมือง

ก็บ่อล้วยฮ้อบอกเสียมีฮ้าน

เอาชายธนูพร้อมพานระโดยฮีบ

สัว ๆ ให้เอ็นสิ่งเมียขวัญ

คำข่าวเว้ามาแต่บูฮาน

เมื่อนั้น ราชเจ้าพระยาหลวงไกรพราช

วันหน้าจักไปส่งน้องนางสาระธา

พระก็แพ ๆ ด้านสาระละสมรูป

เพื่อว่าคนถ่อยฮ้ายคำปากหวานหู

มาได้ฟังคำแท้เสียชั้ยดอมคนค่อม

ปางนี้น้องเมื่อฮอดห้องตานายพ่อแม่ ดีถ้อน

เพื่อว่าสองสมสองลีจากกันลาฮ้าง

พระยาอินทร์จึงข่อยได้นางแก้วเที่ยวคีน

หลอนว่าบุญมีทรงเผือกสารพระยาข้าง

พอให้ฮู้ข่าวน้องคินงี่ยมอุ่นใจ

ไปโสมหมายหมากเอาอ้าวไว้เทียมข้างอยู่ดอม

เพื่อว่าสองตีกันลูบล้างมิได้

สั่งพระราชเจ้ายินค้อยฮู้ดู

กับทั้งสาวสนมในโงงชายอยู่ดีดอมเจ้า

ตัวผู้ฮ้ายบุญเจ้าก็หากมี

(โสธนอสารนี้ ชื่อว่าแมงดาคีนป็นขอนขึ้นไซ้ น้องเอ๋ย ช่างสิให้พี่แบ่งเฮือนน้อยตามโงงหลังใหญ่ สิตีบ้อ

เขียนบ่อได้เอ็นห้องจ่มมา พี่เหล้วเห็นสาวสำน่อยมาเพลเหลียวเหลือด มือโลดตกลมาแล้วหลัด้าเอ๋ย)

พี่ก็อดสาแล้วเขามีแสงสาก่อน

นางก็เอาดินไปใส่ดอมปางนั้น

ชู่คนชู่อยากได้นางน้อยยาดโอม

ฮ้านท้อเหลือใจชายบ่าวผู้มมีให้

น้ำฟาดฟ้งไปได้แก้วไกล

กูก็เยียวว่าเป็นหลานแท้แนวนามเป็นลูก

เยียวว่า ฮักซื่อแท้ตั้งต๋อยินดี

บ่อเป็นทีเลี้ยงไว้ไปไหลเสียชอบ

บ่อประกอบนี้ไล่ศอยู่ในคิง ก็ดี

แต่นั้นอ่านให้เสนาเพชรผูก

ไปใส่ห้องแพกวางล่องไหล

เสียงนันทานอึ้งอชมน้ำ

ขอนดอกพาเฮือไหลแม่นสองเผือแล้ว

ตกแต่งอามาตย์ได้ฮ้อยฮอดวัน

เมืองหัตถาแห่งพระยาจริงแท้

ปางนี้เสียหน้าเจ้าทั้งข้อยก็เล่าเสีย

ในใจคือตั้งสารผสมง้วน

คนถ่อยฮ้ายมาเกลี้ยงล่ายพราง

อันนี้วิบากแท้เป็นบาปกับบุญ แม่เอ๋ย

เหมือนดังนางบับพาวดีฮ้างเสียพระยาอุสลาศ ปางนั้น

ปางนี้ น้องพี่เมื่อฮอดห้องผาสาทเฮือนขวัญ ที่พุ่น

พระหนันปรานีข่อยแปงสารมาส่ง

อย่าให้ฮาขาดฮ้างเสียแห่งคำขัย

ฮ้านว่าพระบาทพุ่นฟูเหยียดมือมาย

เมื่อนั้น อินทร์แปลงน้อยสาระถาสมสะอาด

อยู่ดีเยอ ผู้ใส่ท้าวพระยาใหญ่ไกรพ

ข้อยนี้เป็นดังนางอุมาทนต์น้อยนิทานธรรมท่านกล่าว ปางนั้น

เห็นเพิ่นสร้าง ประทุกฎเจตีย์

บุญชู้ได้ป็นสานหลายชาติ

เมื่อจักให้เป็นมิ่งเมียไฟ

พ่อแม่จึงแบ่งแพนน้อยนงแพงไหลล่อง

นางก็ลู่โชคได้ท้าวแห่งสองเมือง

สองพระเห็นเขตแดนทางน้ำ
 บัณฑิตอุปัชฌาย์ให้แม่นครอง
 เจ็ดวันเมื่ออยู่ดอมพระยาใต้
 คือดั่งชูลอนด้านว่าเมีย
 ก็ท้อเอาบุญเป็นเหื่อคำลืมหูลตามน้ำ
 น้ำหากจักเพื่อนพาดอุ้มเหื่อช้อยส่งมา
 ขาวว่ารับพากย์ค่านางน้อย
 เยียวบ่อคือชาต่านพุ่มเหง้าเล่าลิม บุดะ
 เยียวท้อปลายประไทจางจิตมโนประสงค์พัน
 ใจซื่อแท้ปานโค้งกวดเทียบ
 ออย่าว่าเฮาพางานเสียดพระนางบ่อจริงแท้
 หมอหุสาเข้าไหว้ทูลเจ้าพระยอดเมือง
 ควรที่นำจอมนางส่งเมื่อจริงแท้
 มารสีเอาแท่นทองคำบัลลังก์แก้ว
 เขานั้นฤทธิแท้ศาสตรศิลป์ดียิ่ง
 บางพ่องโตเป็นช่างทางหัวเป็นยักษ์ใหญ่
 บางพ่องโตเป็นคนหัวดั่งจ้าวควายล้าน
 ลางหน้าฮูปคือดั่งราหู
 ลางโตนั้นยาวสูงเสมอเปรต
 อันว่าพระบาทให้ท้าวชื่อพระยามาร
 กากซากเขี้ยวคือโขโนแห่งหน่วย
 สองแขนยอเงี้ยวไกวแกว่งวือ ๆ
 ปีนแสงขึ้นเมื่อบนอากาศ
 กลายเกิดเป็นดอกไม้เดียวระดาดแสนแถว
 ปัตตะเพนพื้นธรณีไหวห้วน
 อ้อยห้อยหน้างามยิ่งวรรณคำ
 ยามเมื่อเอาตนสร้างสมภารในโลก ปางนั้น
 นางจึงบายฮูดได้เกล้าเกศเกสี
 เป็นสายน้ำดีพองเพื่อนพาด
 กุญชรกล้ำหมาเมขลาหลวง
 ไหลกลายเขตจักรวาลหลายโยชน์
 พระบาทเจ้าองค์เอกสัพพัญญู
 อยู่สบายด้วยสมภารช้อย

สองพระยาเจ้าชิงกันเอาอ่อน
 เจ็ดมือไว้เมื่ออยู่พระยาเหนือ
 ไผบ่อหลอนใจแท้ทั้งสองผัวอยู่
 เหมือนดั่งจักนิราศฮ้างหนีจากเหนือหัว นี่แหละ
 คั่นว่าบุญหากเคยชมช้อนเทียมสองบ่อหอนขาด
 เมื่อนั้น ม่าย ๆ หน้าพระบาทโกรพ
 ค่อยเมื่อดีเยอ หัวใจช้อยสายสมรเจ้าพี่ แพงเอ๋ย
 คั่นว่าคิดสิ่งต้านสมส่วนบุญหลาย แท้แหละ
 ผูกหญิงนี้ชายโลมชมจูบ เมื่อใด
 ช้อยนี้ว่าชื่อแท้เตรียมบ่อดูงาม
 เมื่อนั้น สุรย์เสด็จขึ้นพอยามวันเที่ยง
 มือนั้นวันพุธได้ยามเที่ยงแวนดี
 ยามนี้พระเจ้าแพ้วท้าวแห่งพระยามาร
 เสนาพร้อมโยธาเดียวระดาด
 เข้าปากชอดออกกันหุ่นนั้นกะพองกัน
 โตเป็นไก่หน้าแมนม้าจ้าวพร้อมกะยอมมี
 ลางพ่องโตฮูปม้าทะยานเด่นแล่นเหิง
 โตเป็นหมี่ดั่งเสื่อลายพล้อย
 หัวฮูปข้างมีงาพร้อมแกว่งวง
 โตเดียวสองหน้ามีอันเยียม
 ขึ้นขี่ช้างตัวกล้ำเมขลา
 สองกรถือธนูทองโก่งยิงพุทโธเจ้า
 เป็นเถ้าฮ้อนควันกั้วมีดมัว
 สน ๆ ตกบูชาแทบดินบัลลังก์แก้ว
 นางธรณีฟังพื้นตนเจ้าด่วนมา
 นางงามจำจ้อบาร์มีเจ้า
 นางก็ยอกเกล้าฮองน้ำหลังไหล
 เกิดเป็นวาริผายหวานไปทั้งค้าย
 พลมารท้าวลัมไหลน้ำดั่งซอน
 งวงงาทบท้าวคอคินท่าย
 มารจ้งย่านประนมนี้วนบหา
 ก็บ่กลัวเกรงไผอยู่ในบัลลังก์แก้ว
 นางธรณีหากจ้อไผ่ดอมเจ้าช้อยบุญ

จ้งบ่อเสียแพ่นแก้วยังข่มอมจอมหัว
 ยามนั้นสัพพัญญูองอันตีเวนยี่ง จริงแหล้ว
 ผัวเมียฮ้างวางกันเสียจาก กี่ดี
 หากจักได้ตัวตั้งมาสู่สมสอง
 ให้เขาเวียนไปเอาน้อยสาระธาเมื่อหาพ่อ

ก็เพราะบารมีธรรมแต่หลังคุณค้ำ
 ไผผู้หยาดบ่อน้ำบ้านเมืองแท้บ่อเสีย
 ให้พากันหยาดน้ำยามนั้นก็บ่อเสีย
 กลับมาครองความฮักจวบมรณาเมี้ยน
 หากจักขึ้นน้องแก้วมาซ้อนแทบทรวง บ่ออย่าแหล้ว

ตอนพระราชาทรงจัดกองเกียรติยศส่งพระนางสระระถากลับที่เดิม

เมื่อนั้น พระกัโรวาทด้านเดือนหมุโยธา
 บวมเพียงกึ่งเป็นจันหลายหมู่
 สนมอยู่ซ้ายไกวแก่งตามปลาย
 จำรวไถ่ภายหลังแห่นแห่
 ขับเสพเจ้ายังข่มอมองค์นาง
 สัว ๆ ย่องหลายประการหลาก ๆ
 หลอนว่าไซ้คอกได้แก้วกลืนเทียมสอง บ่อฮู้
 แจว ๆ น้อยฝูงสาวหัวอะเหย
 ฝูงข้าน้อยนบบาทบาทา
 เยียวจักเคื่องแคนห้องหอบปรำงค์ผาสาท
 ชาติที่เป็นข้อยเจ้ามาเกิดเป็นหญิง
 จอมเมืองไท่เลยหัวขมขึ้น
 ไปเยอต่างให้เขาจำเกล้าน้าวแนบจำติน
 เมื่อนั้น ผ่าน ๆ เหลื่อมถึงยามวันเที่ยง
 เฟื้อง ๆ ออกปิกตูใหญ่เวียงหลวง
 มารอจอมนางน้อยแกลงคำเอ็นสั่ง
 อยู่ดีเยอ ฟุ้ง ๆ พร้อมฝูงหมู่ชาวเมือง
 เฮานี้เป็นหญิงแท้ทรมาณหลายชาติ
 ทุกที่พร้อมกัมขาสสน ๆ
 เมื่อดีถ้อนยามตานายพ่อแม่
 สัว ๆ ให้นำแห่งจอมนาง
 ราชาน้ำมีบานนงเนตร
 ปานนี้พิเศษน้อยอุฮ้อนท่วมตา ไปนอ

สูงดาพลายคำคาคประโคนยังช้าง
 ปะคือแห่น้ำหลังเจ้าให้ดังงาม
 ขวาทือคำแก่งนำจอมเจ้า
 นางกะสิงออกพร้อมไปหน้าก่อนระบำ
 เมื่ออาตาให้ยินดีย่อง
 ให้เป็นที่ฝูงบ่าวพุนหลังเยียมล้ามอ
 บ่อเสียแ่งไปค่าแคนยังได้
 ขอบที่ยังข่มอมผู้เป็นเจ้าสั่งสอน
 ไผผู้ทรงภูณบ่อแห่งกลางแล้ว
 ผ้าบ่อกั้มลมต้องอยู่หนาว
 รือห่อนหนีชายขมหลักทางใต้ได้
 สู้นี้สาวชาติเชื้อแนวกล้าหากโง่ แท่นอ
 คันบ่อตายสู่จ้งคินมาบ้าน
 เขากี่เชิญสาระถาน้อยลีลาขึ้นชีพลาย
 หลังเห็นชาวเมืองยายอยู่สอนลอนถ้ำ
 ชลเนตรย้อยอำหน้าหลังไหล อี้ดูได้
 อย่าได้ชวนกันลักจากผัวมีชู
 ย้านท้อบาปแล่นต้องกายช้อยบ่อดี
 เหนือหัวเอียอย่าสุลิมตูช้อย
 พอให้เห็นหน้าเจ้าใจปลื้มจ้งมา แต่เนอ
 เป็นสาระวन्दั่งเมืองสีพาล่ม (หล่ม)
 คิดฮอดน้องนำเยียมชั่วไกล
 ฮู้ว่ายังกลางทางดั่งไต่ไต่แท้

ขอให้บุญชูคำเอาพระนางหลงฮอด
 ปางนี้สุดที่คิดอ่าวไอ้แลล่าดูตาย แลนอ
 เป็นที่คิดต่อนี้ทอแต่บุญหลัง
 ไผจักกลางทางวันหลบหนียังยาก
 เมื่อนั้น วอน ๆ เบื้องอ่อนสธาระกา
 ภูนี้คือตั้งสาวฮามชูไปทางไกลจากเหลืออด
 เป็นที่ล่ำบังไอน้ำพระเนตรนองไหล
 คือตั้งนางบัพพาวดีอ้างเสียพระยาสุสฬาด ปางนั้น
 เชิญช้อยมาชักน้าวได้ตัวคืนหลัง
 อันว่าสงสารนี้บ่อควรเพิงแห่งหน้าย จจริงนอ
 เป็นแต่กรรมเวรแท้นำมาแต่ชาติก่อน
 จิตจอตตั้งซ้าคิดอยู่คำคณิง
 ไปมายม้างกวนสานหลายเล่า
 จิตจอตตั้งคองอยู่เนียม ๆ
 จักจากเจ้าพระราชโอรพ
 คือตั้งแนวนามเชื้อเป็นเสื้อสาป
 ม่าย ๆ หน้าพระมหาดคณิงใน
 ใจหนึ่งยังคิดกำพระยาสองเสนห์ขอด
 เกิดมาในโลกนี้หนีจากคำฮัก ยากนอ
 เหมือนดังสุดธนะฐ้างเจียรระบัพพานางนาถ ปางนั้น
 ยักษ์ผูกม้ามณีกาบมุงคูล
 มีบาปแท้เลยถึงสมุทรใหญ่
 สองปากต้านจาม่วนอรชร
 ฟาย ๆ น้ำสมุทรหลวงไหลหลัง
 อรใหม่หน้าทิพฮูปทั้งสอง
 แพรสไปผ้ากาसानางนาถ
 ฟองฟาดอุ้มสองอ่อนไกวกวัด
 อัจจรรยผ้าสไบนางเคียนคาด
 นางน้อยตกฟากน้ำเมืองใหญ่อินทะปัตถา
 ยักษ์ว่าบุญหลายหรือหรือฮัวเวร
 พระบาทเจ้ากลั้วกลืนยักโขโน
 ได้ทั้งอัสสาม้าตัวตีมณีกาบ
 ย่อง ๆ ผ่ายผายแผ่นเวหา

พิกี้ฮักขอดตั้งประสงค์แพ้วสนม
 พักว่าวอนเดือนดาวก็บ่อเอามาได้
 ยามเมื่อสองไกลกันบุญจ้งนำมาให้
 บุญหากเคยประกอบไว้บุญฮานแท้สื่บ่อฮูญ
 คณิงในคิดจ่มเสียตายท้าว
 ตั้งตายบ่อได้ทะลอนเยื่อนปากจา
 สองไกลกันเก็งแดนดินฟ้า
 ขอให้อินทร์อยู่ฟ้าพรหมพร้อมฮื้อดู แต่ถ้อน
 สมสองเฮาฮ่วมพาดอมท้าว
 คั่นว่าเสนห์ถักต้องแสนฮ้ายกะว่าดี
 บาปเล่นต้องจำให้ห่างกัน
 เนียม ๆ ใจจอตเวียนมายม้าง
 หลายเล่าแล้วพระนางเจ้าเล่าสาน
 ในใจจิตจอตเทียมมายม้าง
 เมื่อหาตากิ่งแนวนามเชื้อ
 คือตั้งผีเผดฮ้ายกรรมฮื้อส่งมา
 หัวใจเป็นโตนตันตั้งสองคอนน้ำ
 ใจหนึ่งคิดฮอดเจ้ายายเฒ่าและตา
 เป็นแต่บุญฮานเวียนคอบกันมายม้าง
 พากันเดินดุงตั้งบ้านตั้งภู
 สองก็ไปทางตีนเวหนามีน้อย
 สองก็นั่งอยู่ถ้าสะเภาค้าล่องมา
 ขอพรไปชี้สะเภาเลยฮ้าย
 ลมหอบอุ้มสะเภาถิ่มแตกเสีย
 คิดบ่อหวังเป็นตัวชีปลายกระโดงค่าง
 มัดกอดน้องพันตัมคาคเคียน
 วอย ๆ ไหลล่องไปภายใต้
 เลยขาดซ้ามายม้างจากกัน
 บาคานตกเมืองยักษ์ชื้อกันดารฮ้าย
 เลยจวบน้องนางนาถกาเล
 ทั้งนางยักษ์นาถผิมซ้อ
 ท้าวก็ขึ้นชีแล้วเลยตันลักหนี
 วอย ๆ ไปแผ่นกระโยงยังฟ้า

คับคาเท่าอินทะปัตถ์เมืองใหญ่
 เขาก็ซื้อบอกให้เขาแห่งผาลา
 เห็นหมู่ผาลาฮู้มานานหลายหลาก
 ผุ่งหมู่ซ้อยดูหลากหลายหอมเห็น
 เจียระบัพพาหน้ามีคำชมชื่น
 เข้าสู่ห้องในที่ผาลา
 ประรณนาได้โดยใจสม ประรณ
 เมื่อนั้น ธิเบศร์ให้พระยาใหญ่การะธา
 ฮับพระนางเจ้าจอมขวัญเสมอเนตร
 พิเศษน้อยเยื้องย่างลีลา
 ราชาท้าวโสมเออาโถมจูบ
 ตาผิคว่านรนาถเนื้อตายแค่ทางใต้
 ยังค่อยทรงแม่เมืองขอนแก่นเป็นต้น
 ผุ่งหมู่ห่อข้าวหมางปลิวเพเวียงอาชญาธรรมเพ่น
 ไปซัดไ้ววังชั้นหนังสือกาล 7 แล เจ้าเอี้ย (ภาพเทศ)

ท้าวก็ลงจากม้ากุมแท้เทียวหา
 บาคานไปล่าหิงคอยเยียม
 ท้าวก็คิดหุงฮู้คิงให้เล่าหัว
 เขาก็ไปหมายเหมบอกพระนางกาญน้อย
 นางก็ยัระยาดย้ายทั้งฟ้าออกไป
 เห็นผิวขวัญกอดกันกลมให้
 กูนี้ยังจักละโชคได้เสมอนั้นไปมี นี่ได้
 เตินเสนาออกมามวลพร้อม
 อวนเสพเข้าสนามกว้างจอดเขา
 นางพระยามฮอดตาเฮียงฮ้าน
 จนใจสะบันดอมน้อยสั่นสาย
 กลายโยเลื่องเมืองใหญ่สมมาพูน
 โหราโยธาท้าวหนองเวียงหลวงอารามใหญ่
 กุ้งตีดน้ำเสมอฟ้าล่งไหล

อธิบายศัพท์

เหมียง	= ของเคี้ยวชนิดหนึ่งใช้ในการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงเช่นไหว้ ประกอบด้วยใบพลู ปูน สีเสียด เนื้อไม้คูนที่เป็นชิ้นเล็กๆ (แก่นคูน) ถ้าเป็นทางภาคเหนือจะใช้เคี้ยวอมไว้ ประกอบด้วยใบไม้หนึ่งให้สุก ผสมด้วยเกลือ จะมีรสหวาน เค็ม เปรี้ยว มันนิดๆ
หอม	= สังเกตดู พิจารณา ดูโดยถี่ถ้วน
ฝ้ายดิดแล้ว	= ลูกฝ้ายที่แก่เต็มที่แล้วแตกออกเป็นปุย ตากแดดให้แห้งสนิท ใช้เครื่องมือที่คล้ายธนู ประกอบด้วยสายกระทบให้แหลกละเอียดเป็นสำลี
สะหลา สลา	= หมากที่ใช้เคี้ยว ถ่มน้ำสีแดงทิ้ง ถ้ามีรสฝาดมากและสีแดงมากถือว่ามีความดี
เลา	= ต้นหญ้าลำใหญ่ชนิดหนึ่ง เป็นกอสูงถึงสองเมตรครึ่งหรือกว่านั้น
ลำแลบ	= ยาวรี ปลายเรียว
ลำตวน	= ต้นไม้ยืนขนาดกลาง มีดอกมีกลิ่นหอม ออกดอกประมาณเดือนเมษายน ลูกกินได้
อวน	= เดินนำ นำทาง
คิ้วก่อง	= คิ้วโค้งงอสวยงาม (เพราะคิ้วเป็นของเล็ก ลักษณะนามจึงใช้ ก่อง ถ้าใหญ่จะใช้โค้งโค้ง)
แหล่	= สีส้มแก สีส้มเงิน สีกรมท่า
ม่วย	= สีเหลือง แกมน้ำตาลแก่

เสี้ยม	= กิริยาทำทางเรียบร้อย
โพน	= ตะโพน
อืดอ่อน	= เหน็ดเหนียวเมื่อยล้า
เปิดผ้า	= เปิดผ้า
บายนม	= จับ เคล้าคลึงด้วยความกำหนด
เจียน	= อดกลั้นมานาน
บ่อปาก	= ปิดปาก ไม่พูด เจียบเฉยไว้
ตึงตน	= รู้สึกรู้สึบเขยื้อน เคลื่อนไหว
ดาวข้างชาตงย	= ดาวกลุ่มหนึ่งมีอยู่ ๗ ดวง จะเรียงรายกันไป ถ้าขีดให้เป็นเส้น จากดาวลูกหนึ่งไปหาดาวลูกหนึ่งจนถึงดวงสุดท้าย จะได้เส้นเหมือนจากปลายวงไปตามแนวถึงศีรษะไปตามสันหลังถึงตะโพกสุด ลักษณะยื่นชูงวง แต่ไม่ยกสูงนัก พอค่อนคินไปแล้ววงจะสูงขึ้นไปเรื่อยๆ ส่วนท้ายจะลดต่ำลง จะค่อยเอียงไปพร้อมๆ กันทั้งเจ็ดดวง เรียกว่า ดาวข้าง
เพ็งใจ	= พึงพอใจ ชอบใจ ถูกใจ
ถ่องเมือง	= มากกว่าครึ่งเมือง ค่อนไปข้างมาก พื้นที่มีหนึ่งร้อยตารางเมตรถูกน้ำท่วมไปถึงหกสิบตารางเมตรขึ้นไป
นายโหลง	= หัวหน้าคณะ ผู้คุมหมู่ หัวหน้ากลุ่ม
เถ	= ภาษาโหร ไกล่เพียง เรียกว่า เถไกล่เพียง, ไกล่สว่าง เรียกว่า เถไกล่สูง
เม็งขร	= พระแท่นที่บรรทม เติงนอน
ชาตา	= วัน เดือน ปีที่เกิด
ออย	= ประเล้าประโลม พูดเอาใจ
ติเสียด	= ทำที่เป็นเรียก
อวน	= คำสัพพนามใช้แทนชื่อผู้ฟัง เจ้า ท่าน
ปะ	= ละไว้ ปล่อยไว้ ทิ้งไว้
หุรมาน	= หุนuman เป็นนายทหารคู่มือของพระราม
อยู่สังสนนี้	= อยู่อย่างนี้ได้อย่างไร
ย่าเกล้า	= ครอบครอง ดูแล จัดการ
ปากตาง	= พูดแทน
เอ้	= ประดับร่างกาย ตกแต่งให้สวยงามขึ้น
จิก	= ฉีก ทำให้แยกออกทางยาว (เสื้อ ผ้า) ทำให้ขาดออกเป็นชิ้นๆ (กระดาษ)
ผิวเหิง	= ผิวห่างไปนาน
ขาง	= เหล็กที่มีส่วนผสมที่ใช้ความร้อนสูงให้หลอมเหลวแล้วเทลงในเบ้า สำเร็จรูปออกมาเลย ไม่ใช่ถูกความร้อนแล้ววางบนหน้าทั่งใช้ค้อนเหล็กตีธรรมดาเหมือนเหล็ก

	ทั่วไป ขางจะแข็งแรงแรงกว่าเหล็ก
ผีสบ	= รีมผีปาก
โอดเชิง	= วางท่า วางมาด ใช้ลีลาท่าทาง อวดดี
พางาน	= แก้งทำ
ซามมา	= จนกว่าจะมา
พาโล	= แก้งทำ กลัวยชนิดหนึ่งสูงแล้วยังมีรสฝาดๆ ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมลูกค่อนข้างโต จะโตและยาวกว่ากลัวยน้ำว่า
หม้า	= รุ่ง
ตาตูป	= ตาบวม
ถึกตอ	= ชนตอ
เฮี้ย	= ไม้ตระกูลไม้ไผ่
วอ	= คานหาม เสลียง
ถุยผ้าลากเชิง	= นุ่งผ้าปล่อยชายยาวกวาดพื้น
ขอกทาง	= ริมทาง
เขี้ยวคีน	= เดินทางในคีนนั้นเลย
ไปเร็ว	= ไปรบ ทำศึกกัน
โหมพล	= รวมพล
ห้าง	= เตรียมพร้อม
ทวน	= เครื่องมือในการรบ มีด้ามยาวใช้ฟันแทง
คำฮักอย่าม้าง	= ความรักที่มีอยู่ขอให้เหมือนเดิม อย่าขาดไมตรี
เบ็ดซื่อ	= เล็งตรงไป มุ่งตรงไปยังจุดนั้น ทำให้ตรง
ท่อกู	= เท้ากูเขา พอๆกับกูเขา
หงวยเหียง	= เอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง
วันสวย	= พระอาทิตย์ขึ้นสูง
โดยคำ	= ทำตามที่พูดไว้ ทำตามคำบอก
ทัน	= ให้นำมาพบ ตามตัวมาหาโดยเร็ว
ทมกั้ว	= ฉาบด้วยโคลนจนมองไม่เห็นผิวหนัง
โตนซาน	= กระโดดลงจากชานบ้าน
หล่อน	= หลุดออกจากที่ซึ่งแน่นที่สุด เช่น ฟันหลุด (เขี้ยวหล่อน) จอบหลุดออกจากด้าม (หมากจกหล่อน) สิ่งที่ต้องให้แน่นด้วยลิ้มหลุดออกจะไม่เรียกว่าตกหรือหล่น เช่น สิ่งของหล่นจากหลังตู้ เงินหล่นจากกระเป๋าเสื้อ
ไยยองสัง	= สายใยหรือสิ่งผูกพันอะไรๆ เครื่องผูกอะไรๆ
สะมัก	= เกิดอาการสะดุ้งขึ้นมากะทันหัน ผ่านเข้าไปไม่ได้ตามปกติ จะใช้กับการกลืน

อาหารโดยเฉพาะ

ค้ำ	= ร้าน ที่สำหรับอาศัยของไม้เถาบางชนิด (ค้ำถั่ว, ค้ำแตง)
แมงพู่	= แมลงภู
กือ	= การนับจำนวนเท่ากับสิบโกฏิ
หลอย	= ทำในช่วงที่เผลอ แอบทำ
เสม	= (อ่านว่า สะ-เหมน) เขาสุเมรุ

อาหารโดยเฉพาะ

แบกแกน	= แบกได้
พานะระ(วานระ)	= ลิง หนูมาน
เถิงถอง	= ถึงที่สุด ถึงรากเง่า ถึงแก่นแท้
เป็นสิ่ง	= เป็นดั่ง เป็นเหมือน
ต้องบาดค้อน	= ถูกตีด้วยค้อน
ท้อเฮือ	= เท้าเรือ
แข็งเมือง	= ทรงครอบครองเมือง ครองเมืองโดยปกติ
ผาบแพ	= รบชนะข้าศึก
ซามถ้ำเฮามา	= ทำแทนไว้จนถึงเวลาที่ตัวจริงจะมาถึง
บ่อหุม	= ไม่ดีใจ
ชลธา	= หลั่งน้ำตา
สีโห	= คชสีห์ ตัวเป็นราชสีห์มีหัวเป็นช้าง
จ่มหา	= รำพึงรำพันถึง
โทเร	= คิดถึงมาก เป็นความห่วงหาอาลัย
แคนคณิง	= เศร้าใจ ถดถอย อ่อนเพลียระเหี่ยใจ
ตายตุ้	= เปลาเปลี่ยนเดี๋ยวตาย ไม่สนใจคิด ผิดหวัง
คา	= หล้าคา
นกเจ้า	= นกที่หากินปลา ถ้าจับอยู่จะเห็นเป็นสีเทา เมื่อกระพือปีกบินจะเห็นเป็นสีขาว เพราะท้องขนสีขาว หลังของขนจะเป็นสีเทา
คอนๆ	= อยู่สักพักหนึ่ง
กี้	= นกกี
ประโคน	= สายรัดสัปคับช้าง สายรัดอานม้า
มายาด	= มาแย่งชิง
กลางทุ่ง	= กลางทุ่ง
อย่าหน	= อย่าถอย
ยะ	= แยกออกจากกัน

เกศนา	= ปริศนา ปัญหา
พัด	= เดินข้างเคียง
ชอด	= ทะลุ
ขึ้น	= คืบให้ ส่งให้เจ้าของเดิม
ไพรขวาง	= ป่าที่กว้างใหญ่
ไปขวาง	= ไม่กว้าง ไม่ลึก ไม่ดี
ขึ้นอาชญา	= ขัดขึ้นพระบัญชา
ฮามขบ	= เว้นระยะเวลา ๑ ปี
สว่างใจ	= สบายใจ
ไปเปื่อง	= รีบไป ไม่รอช้า
มีนอนคนเดียว	= ไม่นอนคนเดียว ปกติต้องมีคู่นอนด้วย
ติเห็ด	= แก้งทำ ทำที่เป็น
ตุ้ม	= ปกคลุม
หลังเยียม	= มองดู
ยั่วระยาดร	= เดินไป
ลูกแต่	= มาจาก
จาม่วน	= พุดเพราะ พุดดี
ฮ่มเพิง	= ราพึง ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง
อืดู	= สงสาร เห็นใจ
กวม	= ปกคลุม ครอบไว้
ยู	= ทำอะไรได้ตามสบาย ไม่ได้คิดอะไรมาก
คุงเมือง	= ถึงเมือง
เป็นลูกขึ้นคิงฮู้ว่าขอ	= เป็นลูกในไส้หรือว่าเป็นลูกที่ขอเขามาเลี้ยง
ป็นหน้าหนี	= หันหน้าไปทางอื่น
คั่วชอก	= ค้นหาทุกที่
สาวฮาม	= สาวแก่
บ่อแยง	= ไม่สว่าง
พอมฝ่อ	= มองเห็นอยู่ไกลๆ เห็นไม่ชัดเท่าไร
ถันเซ็นถันซอน	= กระเสือกกระสน
เสิงโลก	= สาดส่องแสงสู่พื้นโลก
ลิก	= คำนำหน้ากริยา คือ ขึ้น เช่นในขณะที่เด็กอยู่ที่สะเอาของเรา พอระยะหนึ่งเด็กจะค่อยๆเลื่อนต่ำลง วิธีที่จะให้เด็กขึ้นไปอยู่ในระดับเดิม เรียกว่า ลิกขึ้น โดยไม่ต้องเอาเด็กลงยืนบนพื้นแล้วอุ้มขึ้นมาใหม่

ใจเมือง	= พระราชาธิดาในเมืองนั้น ๆ
ง่อง	= มีความพร้อมเต็มที่ จะได้ในวินาทีนั้นเลย เตรียมพร้อมอย่างใจจดใจจ่อ จวนๆจะ ระเปิดอยู่แล้ว
ขอนดอก	= ท่อนไม้ที่ไม่มีแกนแห้งสนิทเป็นขุย
จ้วน	= ชื่อยาพิษชนิดหนึ่ง ส่วนหนึ่งของรวงผึ้งที่มีรสออกเปรี้ยวๆ อยู่ติดกับที่เก็บน้ำ หวาน จะใช้ประโยชน์ไม่ได้
ล่ายพราง	= พุดโกหก ปิดบังความจริง พุดบิดเบือน
มิได้	= ไม่ได้ มิได้
โอม	= สู้ขอเอาตามประเพณี
มิให้	= ไม่ให้
แก้ว	= เขตพื้นที่
สุรย์	= พระอาทิตย์
กะพ้องกัน	= ด้วยเช่นกัน
กากซากข้าว	= ฟันยื่นออกมาเห็นชัดเจน ฟันเจิง
สนๆ	= ขวักไขว่ กุสึกุจจอ ขมกขเม่น ฟุ้งตลบ ปลิวว่อน ยั่วเย้า พลุกพล่าน ชุลมุน
อ่อยห้อย	= เกลี้ยงเกลา สะอาด เหลืองอ่อนพองาม
บายฮูด	= จับกำริต บีบรูต กำค่อนข้างแน่นเลื่อนมือไป
ท่าว	= กลับทาง
ต่าว	= กลับเปลี่ยนทิศทาง
ค่าแคน	= ค่าเหนื่อย ค่าแรงที่ลงไป
लगแล้ว	= ตามใจ ไม่เป็นไร ไม่ติดใจ แล้วไป
บ่อกั้ง	= ไม่กาง ไม่มุงไม่บัง ไม่ปิด
โถง	= กล้า เก่ง พอตัว มั่นใจในตัวเอง
ยาย	= กระจายออกไป ขยับขยายออกไป ไม่รวมกลุ่ม
ทรมาน	= เทียวไป รับประทาน ทำตามหน้าที่
กายซ้อย	= ต่อไปภายหลัง
มีบาน	= ไม่เบิกบาน
วอน	= ขอร้อง วังวอน
ไกลจากเลือด	= ไม่สามารถมองเห็นได้ ไกลมาก
ฮ่วมพา	= ร่วมโต๊ะอาหารเดียวกัน
มายม้าง	= คลายเกลียวเชือกที่ฝืนแล้วออกจากกัน
ยู่	= เทียวไป รับประทาน ทำตามหน้าที่
ค่อนน้ำ	= ถังน้ำ ๑ ใบ ใช้ไม้คานวางบนบ่าแขวนถังไว้ที่ปลายไม้คานหรือท่อนไม้ ถ้ามีสอง

ถึงจะอยู่คนละข้าง เรียกว่าหาบ ถ้ามีข้างเดียวจะเอาไว้ข้างหลัง เรียกว่าคอน จะไป
ได้ไกลกว่าใช้มือหิ้ว จะเบาแรงกว่าหิ้ว

มีน้อย

= ไม่น้อย

กัวกลั่น

= อยู่ร่วมกัน เป็นผิวเมียกัน

โซโน

= ยักษ์เพศผู้

คับคา

= ระหว่างกลางจากจุดหนึ่งไปหาจุดหนึ่ง

กุม

= พยายามจะให้ได้ดีดังหวังไว้ ข่มขืนกระทำชำเรา